Kulturně společenský časopis
2012 • 2
na internetu

DOBRÁ ADRESA

Z obsahu

Obrázky z Walesu

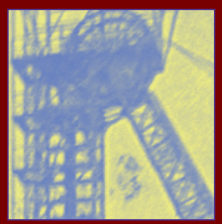

Kritik psychologem

Volební účast gumídků

Obsah:

První blok – úvodní

Jakub Šofar: **Strky frky** (4)
Michal Šanda: **Z antikvariátních banánovek** (8)
Jiří T. Král:: **Jiří T. Král: Kritik psychologem aneb Ševče, drž se svého kopyta** (14)
Jakub Šofar: **Přečteno** (15)
Liszt a Wagner v Piešťanech (18)

Druhý blok – básnický

Miroslav Salava: **Obloha jak od Emila Noldeho** (20)
Michal Šanda: **Tři** (22)
Petr Štengl: **Volební účast gumídků** (24)
Milan Ohnisko: **Poznal jsem Tě** (30)
Petra Strá: **Zima jí sluší** (32)

Třetí blok – cestovatelský

Zuzana Chvatíková: **Čína očima – Macao druhým okem** (34)
Tomáš Koloc: **Obrázky z Walesu** (52)

SYSTÉM NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenese přímo na příslušné stránky. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevřou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenese přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVĚ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

Citát měsíce

Bože můj, Bože můj,
proč jsi mě opustil?

Výkřik Ježíše Krista, když zjistil,
že lidé na rozdíl od jiných savců
nemají penisovou kost. Vybral

Vratislav Telátko
emeritní profesor filozofie

DOBRÁ ADRESA

Zuzana Chvatíková: Macao (k článku na str. 4)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 2, ročník 13. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štefan Švec. Zástupce šéfredaktora: Jakub Šofar. Redakce: Marie Böhmová, Václav Dvořák, Martin Groman, Štěpán Kučera, Michal Šanda, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakcí nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafin a FirstNet a. s.

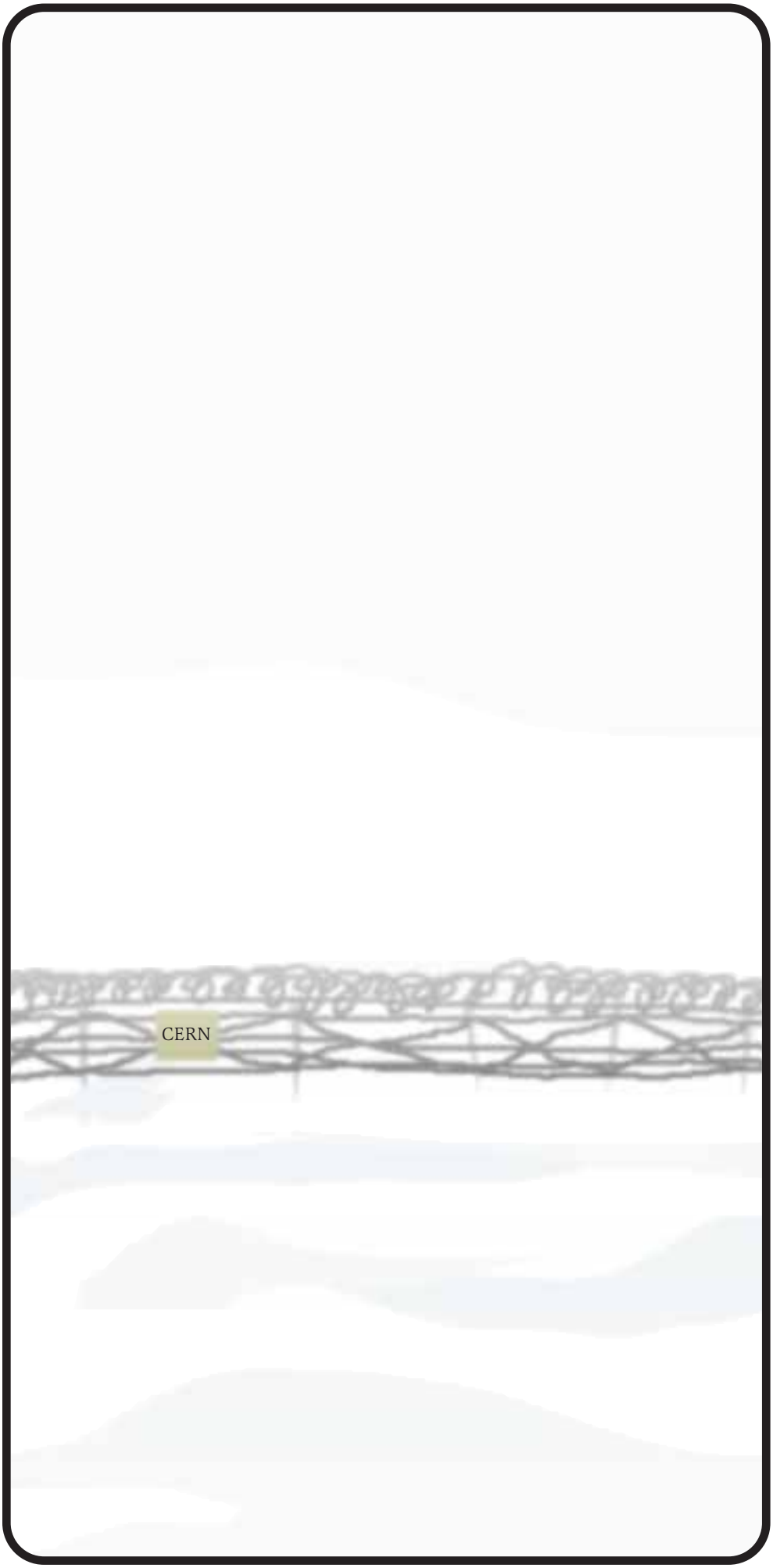

Naši milí,

všichni máme nějaké bloky. Máme bloky tělesné, citové, intelektuální, bloky startovní i bloky jaderné elektrárny Temelín. Čím dál víc lidí má zablokovanou kreditku či bankovní účet. Dobrá adresa se nikdy nestranila aktuálních společenských trendů a blokace je naší další splátkou dluhu, který má kulturní nadstavba ke své ekonomické (dnes přesněji komerční) základně (dnes přesněji bázi). Marx je náš, dělá dobře mně i tobě.

První blok únorové DA je tradiční a přináší pravidelné rubriky. Druhý blok je básnický. Abychom ukázali své rovnoprávné smýšlení, zařadili jsme ke čtyřem básnícím chlapům také jednu ženu. Na konec. Jak se pěkně říká: v neposlední řadě. Třetí blok čísla je cestopisný. Zvláště Tomáš Koloc napsal cestopis dlouhý, ale vtipný. Úryvky z něj vyšly už v Kulturních novinách, ale kdo proboha čte Kulturní noviny... Eee, chtěl jsem napsat: ale my máme celek.

Obecně se zdá, že si v prosinci bude Bůh moci vybrat, jakým způsobem tenhle svět ukončí. Válka USA s Íránem, ekonomická krize, islandská sopka Katla, epidemie nějaké chřipky, všechno je možné. Únor bílý, silové pole v CERN sílí. Mějte se krásně!

Štefan Švec

Strky-frky

První blok – úvodní

Kudá ty bydliš...

Ještě ve středu 21. prosince spekuloval český tisk a pořadatelé pohřbu Václava Havla, jak to bude s ruskou účastí. Je možné, že jsme si už všechnu lásku vycejprali při pravidelných měsících přátelství?

Ruská ambasáda se k „nejistotě“ ohradila: „V pondělí dopoledne jsme na povel vedení Ruské federace oficiálně diplomatickou cestou vyjádřili soustrast prezidentu České republiky, panu Klausovi“ (*Metro*, 21. 12. 2011).

Na povel se vyjádřit, na povel se milovat, na povel pal!

Inzeráty...

Hyperinzerce.

9. 12. 2011 – Poptávka | Koupím roh nosorožce od poctivého majitele http://starozitnosti.hyperinzerce .cz/ostatni-sbirky/inzerat/5163246-koupim-roh-nosorozce-poptavka/

A ještě jednou...

Metro, 6. ledna 2011. Metroservis, rubrika: Intimní – nabídka

Snaživá studentka Radka, 22 let. Neprofesionálka! Zauč mě! Jsem pro každou špatnost:o)! Brnkni mi na xxx xxx xxx.

Milá Radko, rád tě zaučím. Ihned si přestaň čistit zuby, nauč se krkat a prdět. V příštím dopise další pokyny.

Od bibliofilů...

Zprávy Spolku českých bibliofilů 1/2011. Titulek článku Vladimíra Gardavského:

Útlá sbírka Josefa Hrubého je bohatá na podněty

Sláva podnětům, ať žijí útlé, ale barokně naplněné sbírky!

Ja něponimaju...

V *Revolver Revue* 85/2011 pokračoval Karel Haloun v popisu designu obalů hudebních nosičů druhou částí, lety sedmdesátými (o předešlé dekádě psal v RR 84). Moc tenhle „projekt“ nechápu, Revolverka se vždycky snažila, aspoň jsem to tak vnímal, být objevná, přinášet neznámé, zajímavé texty či výtvarná díla. Haloun nemá schopnost ani odborného výkladu, ani edukace, „přižvaňuje“ o obalech tak, jak bychom to dělali všichni, kteří propadli bigbítu. Popisuje elpíčka, která jsou obecně známá a patří do „kánonu“, kdybychom porovnali deset jakýchkoliv fanouškovských sbírek, víceméně se protnou a vytvoří shluk kružnic. V dobách „kdysi“ se většinou hudební fanoušci

příliš nespecializovali na žánry a poslouchali to, co se k nám dostalo a o čem vládl obecný diskurz. Haloun nepřináší nic nového. Pokud to má být určeno mladším ročníkům, tak těch několik z nich, kteří odmítli hudební fragmentarizaci na jednotlivé skladby, kdy si může každý namixovat svoje „elpíčko“, jak chce a potřebuje, bezpochyby většinu těchhle věcí zná (a má).

Kdyby se autor vydal do jiných vrstev, ke kapelám, které z nějakého důvodu u nás nebyly domestikovány, a jsou jich stovky, a popsal obaly jejich alb, které jsou výtvarně stejně zajímavé, originální či předcházející budoucí trendy, pak by to mělo smysl. Ale se Zappou, Dylanem, Floydama, Santanou, Stounama, Kraftwerkama, Zeppelínama, Clash či Chicagem nosí dříví do lesa.

Byť je to jeden z nejlepších grafiků s trvalou stopou v české hudbě.

Úplně zbytečná, arabská střelba do vzduchu…

Dementi dementních démonů…

I v mém oblíbeném *Metru* (3. ledna) napsali: Podle odborníků konec světa v prosinci 2012 jednoduše nenastane (možná že složitě ano).

Možná by se zase mohla zmátořit skupina Další konec světa a vydat nějaké popěvky k věci. Skupina B. K. S., Bude konec světa, je naopak stále aktivní. Asi ví proč.

O nevraživosti…

V *Psím vínu* č. 57 dostala Božena Správcová 13 otázek. Jedna z nich se týkala nevraživosti mezi literárními časopisy v 90. letech a sumarizovala: *Vnímáte něco podobného i v současnosti? Jak velkou roli hrají v současném literárním světě osobní přátelství a nepřátelství?*

Básnířka říká: /…/ *Tehdy se ovšem nějak všeobecně vědělo, že recenze nebo polemika je sice psána v určitém (hartusivém) kódu, ale že je veliký rozdíl mezi slovy: „vaše kniha je špatná“ a „vy jste špatný“. Tendence převádět literární spory na osobní rovinu se stala normou až v nedávné době, snad jako náhražka za absentující podložené a obhajitelné názory – viz třeba facebookové vystoupení „paliče“ Těsnohlídka, ale nejen jeho.*

Model Herostratos fungoval, funguje a bude fungovat, Těsnohlídek dle mého názoru nemá co dělat s vraživostí nebo nevraživostí. Mě spíše zajímá, zda je pravda to, co B. S. říká. O tom převodu literárních sporů na osobní rovinu až v poslední době.

Za první republiky, ale i po ní, se literáti mastili hlava nehlava a ne vždy šlo o literaturu. Nemyslím tím zrovna Josefa Floriana, ten tenhle bloyovský způsob používat musel jak herold pasačky lasalettské. Osobní nevraživost se pěstovala i v těch nejvyšších patrech, stačí si přečíst tehdejší literární periodika.

Možno se aktuálně přesvědčit v knize *Pěšinka pro podivíny,* ve výboru literárně zaměřených textů Aloyse Skoumala (Plus, 2011).

Pěšinka pro podivíny (1926): /…/ *Podivínstvím je každé gesto, protože víme, slušně vychovaný člověk se varuje gestikulací. Především však jsi podivínem, máš-li nějakou původní myšlenku. Jsou lidé, na nichž jest jenom jejich pitomost původní, a takoví ti to nikdy neodpustí. Což je tak zhruba případ slovutného p. Ferdinanda Peroutky.*

Jedno jubileum (1947): /…/ *Úkolem kritiků, kteří jsou přeci strážci kultury, by bylo ukázat, v čem je Šrámkovo dílo pro nás mrtvé a v čem tento odumřelý, rozkládající se útvar citového i názorového maloměšťáctví stále infikuje naši prózu. Ale to se nestalo. Jestliže při Olbrachtově výročí stála česká kultura v pozo-*

Model Herostratos fungoval, funguje a bude fungovat, Těsnohlídek dle mého názoru nemá co dělat s vraživostí nebo nevraživostí. Mě spíše zajímá, zda je pravda to, co B. S. říká. O tom převodu literárních sporů na osobní rovinu až v poslední době. Za první republiky, ale i po ní, se literáti mastili hlava nehlava a ne vždy šlo o literaturu. Nemyslím tím zrovna Josefa Floriana, ten tenhle bloyovský způsob používat musel jak herold pasačky lasalettské.

V alternativním měsíčníku *Kulturní pecka* (leden 2012) byl otištěn rozhovor o freeganismu. To je, když máte hlad, tak strčíte hlavu do kontejneru a klacíkem proberete odpadky, protože tam vždycky něco na zub bude. Proti takovým chutím nemám nic. Spíše mě zaujalo používání termínu „kapitalistická potravinová produkce“. Proč kapitalistická? Nebo existuje nějaká obecná alternativa (myslím opravdu obecná, ne alternativa pro stovku či tisícovku lidí)? Socialistická potravinová produkce? Lidově demokratická potravinová produkce? Fašistická potravinová produkce? Islámská potravinová produkce?

ru, jsme při Šrámkově výročí svědky ještě něčeho úžasnějšího. Jsme svědky toho, jak česká kultura dělá do kalhot.

První případ je jasně osobní, druhý je skrytě osobní. Tak to čtu já.

Možná se mýlím, ale *převádět literární spory na osobní rovinu* bylo v našem prostoru vždy přítomné a je součástí literárního diskurs/zu.

Morganismus, reaganismus, freeganismus...

V alternativním měsíčníku *Kulturní pecka* (leden 2012) byl otištěn rozhovor o freeganismu. To je, když máte hlad, tak strčíte hlavu do kontejneru a klacíkem proberete odpadky, protože tam vždycky něco na zub bude.

Proti takovým chutím nemám nic. Spíše mě zaujalo používání termínu „kapitalistická potravinová produkce“. Proč kapitalistická? Nebo existuje nějaká obecná alternativa (myslím opravdu obecná, ne alternativa pro stovku či tisícovku lidí)? Socialistická potravinová produkce? Lidově demokratická potravinová produkce? Fašistická potravinová produkce? Islámská potravinová produkce?

V Severní Koreji se obyvatelé většinou dojídají trávou a kořínky, to mají takový dezert. Na Kubě mají v prodejně jeden typ sardinek. Taky to stačí, sardinky jako sardinky. Jde o to, že žádné jiné konzervy tam nemají. Za Stalina se potravinová produkce inovovala tím, že se nic neprodukovalo, aby lidi mohli líp pochcípat. Páč proč převychovávat lidi se starýma návykama, když si můžeme udělat jiný, no ne? Tak proč hergot ta kapitalistická?

Pokud ovšem ti, co takhle blábolí, mluví i o kapitalistické dopravě, kapitalistických záchodech, kapitalistickém kapitálu. To by ale bylo dobrý proti tomu nějak bojovat. Třeba žrát jen ideově prověřené potraviny. Nebo se živit jenom ideologií. Ta většinou není tučná a odpovídá všem dietologickým potřebám.

Blisty...

V každém vydání Britských listů jest takové hořekování.

(...) Zdá se však, že možnosti a ochota čtenářů finančně přispívat na provoz deníku, který každodenně čtou (čtenářů je měsíčně cca 300 000) prokazuje silně klesající tendenci. Jenže provoz listu z něčeho uhradit musíme. Nepodporují nás ani velcí kapitalisté, ani velcí antikapitalisté. Nezávislost a existenci si uchováme pouze, pokud si udržíme podporu čtenářské obce.

Nezávislost a existence jsou dvě úplně odlišné kategorie, daly by se sice vyřešit průnikem, z něhož by vznikla „nezávislé existence“, ale tak to napsáno není.

Domníval jsem se, že redakce a pilní přispěvatelé Britských listů znají dobře „tři zdroje“, ale neznají.

Když se jazyk...

... noří do trenek. Do druhého čísla *Reflexu* (2012) připravili Kateřina Kadlecová a Luděk Staněk top ten nejhůř napsaných erotických scén v české literatuře. Je třeba dodat, že

jde o knihy, které vyšly v poslední době. Takže to vezmu od zadu: Miloš Urban – *Boletus arcanus*, Michal Ajvaz – *Lucemburská zahrada*, Radka Denemarková – *Kobold*, Jan Novák – *Hic a kosa v Chicagu*, Jiří Kratochvil – *Kruhová obrana*, Patrik Linhart – *Spící hrůza*, Pavel Růžek – *Bez růže*, Michal Viewegh – *Další báječný rok*, Irena Obermannová – *Tajná kniha* a tramtaradá Jaroslav Balvín: *Lásko, teď!*.

Abstrahujme od toho, že jde o soukromý pohled na věc, mimochodem tohle by normálně měla být placená reklama. Vzhledem k tomu, že jsou zde uvedeny minimálně tři knihy, na kterých se kritika shodla, že patří k těm nejlepším z minulé produkce, pak je třeba přiznat, že jde opravdu o „zhodnocení“ pouze a jen erotických částí textu.

Potom by mě docela zajímalo, zda by bylo možno udělat podobný žebříček, ale opačný. Tedy deset nejlepších erotických scén ve sledovaném období. Je zcela možné, a docela bych se vsadil, že by ve většině případů byla uvedena zase stejná jména.

Dobré a špatné erotické scény neexistují. Každá dobrá je zároveň ta špatná. Každá špatná je zároveň i dobrá. Tomu se říká dialektika, pokud to slovo můžu ještě používat.

Vysoké i nízké, veselé i smutné, banální i objevné (tohle nevím, zda je dobře postavená dvojice)... Erotika.

Prachy nečekají...

Pamatujete si to snad z Ecova *Foucaultova kyvadla*, projekt nakladatelství, které vydělává na tom, že autoři chtějí mít tištěnou knížku. Renomované nakladatelství by ji nevydalo, ale tohle vám ji udělá nádhernou. Když si zaplatíte.

Jeden chlapík z Brna to teď zkouší inovovaně. Nabízí svoje texty, vydané jako bibliofilie. V minimálním nákladu, buď za 3800 Kč obyč, nebo za 4800 LUXUS. Vyjímám z dopisu:

Další kritéria a pojmy související s touto unikátní řadou vázaných knih jsou:

- *bibliofilie*
- *číslované výtisky*
- *speciální papír*
- *soukromý tisk*

U toho posledního bodu se zastavme a řekněme si, co to znamená (dle názoru právničky, kterou jsem konzultoval): jsou to veškeré autorskoprávní rozmnoženiny díla, které nebylo vydáno, a na něž se proto nevztahuje zákon o neperiodických publikacích.

A další bla bla bla. Už z použití výrazu „kterou jsem konzultoval“ bych byl, pokud bych takový dopis dostal, ve střehu. Chlapík ke svým dvěma hustě popsaným stránkám s popisem „projektu“ dodal i ukázku z knihy, dvojlist: špatná sazba, základní klasické sazečsko-korektorské chyby, klasické češtinské chyby.

Než začnu přemýšlet o způsobu prodeje, měl bych mít kvalitní výrobek. Tohle je zase další paskvil.

Ej, macejko...

Když i ředitel ČSOB Penzijního fondu Stabilita Karel Svoboda řekne v rozhovoru: *A to i těm, kteří penzijko platí už řadu let*, tak je jasno, že je další jazykový val zdolán. Penzijko podle vzoru Macejko, macejko, ko ko ko ko.

Jakub Šofar

Abstrahujme od toho, že jde o soukromý pohled na věc, mimochodem tohle by normálně měla být placená reklama. Vzhledem k tomu, že jsou zde uvedeny minimálně tři knihy, na kterých se kritika shodla, že patří k těm nejlepším z minulé produkce, pak je třeba přiznat, že jde opravdu o „zhodnocení“ pouze a jen erotických částí textu.
Potom by mě docela zajímalo, zda by bylo možno udělat podobný žebříček, ale opačný. Tedy deset nejlepších erotických scén ve sledovaném období. Je zcela možné, a docela bych se vsadil, že by ve většině případů byla uvedena zase stejná jména.

Z antikvariátních banánovek

První blok – úvodní

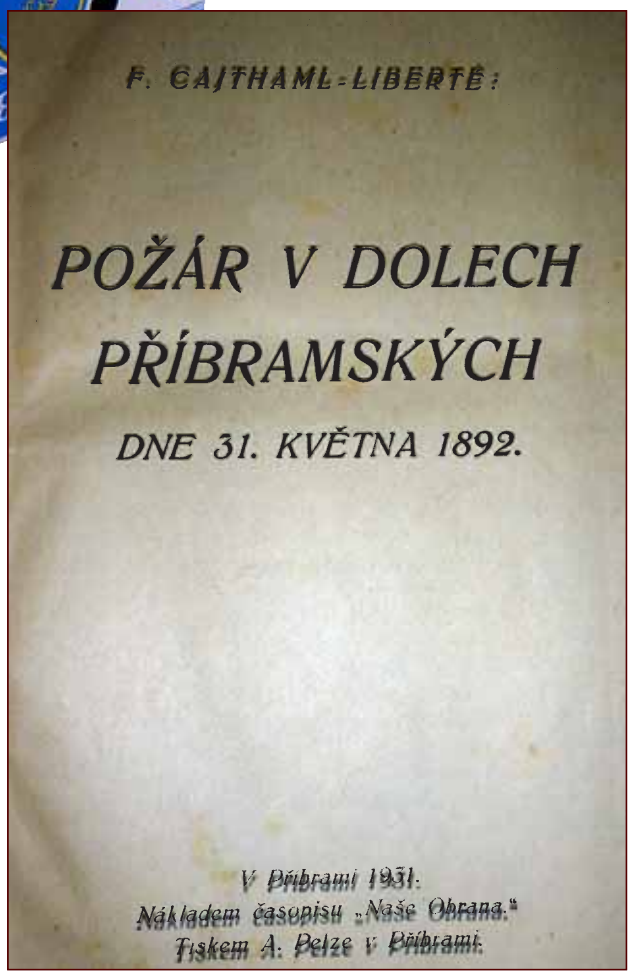
F. CAJTHAML-LIBERTÉ:

POŽÁR V DOLECH PŘÍBRAMSKÝCH

DNE 31. KVĚTNA 1892.

V Příbrami 1931.
Nákladem časopisu „Naše Obrana."
Tiskem A. Pelze v Příbrami.

Knihu uspořádal novinář a historik dělnického hnutí František Cajthaml-Liberté (1868–1938); a uspořádal ji věru důkladně. Zahrnul do ní výpovědi pamětníků, oficiální dokumenty z vyšetřování katastrofy, kompletní jmenný soupis všech zemřelých horníků, dobové články v tisku a bibliografický přehled ohlasů katastrofy u českých spisovatelů. Doplněna je o slovník hornického názvosloví z Příbramska, Kladenska a severních Čech. Vydána byla v roce 1931 v Příbrami nákladem časopisu Naše obrana. Ještě drobná poznámka pro čtenáře, kterým se zadrhne oko na datu 31. května 1892. Na opačném konci Čech, v Petrkově, se ten den narodil grafik a básník Bohuslav Reynek, přece.

Požár v dolech příbramských dne 31. května 1892

Čk. doly na stříbro a olovo v Příbrami zahaleny jsou závojem smutku, velká sta vdov a sirotků pobíhá plačíc od dolu k dolu. Ohromné tisíce lidu sledují po dolech vývoz mrtvol, kolem 60 povozů dopravuje zohavené mrtvoly na hřbitovy a do bytu. Horníci, kteří po celé své žití v bídě a všemožných útrapách se nacházeli a kteří rodinám svým smutnou budoucnost zanechali, ukončili bídné a trapné žití své.

Dne 31. května mezi 11. a 12. hodinou v poledne shromáždilo se několik horníků při vstupu na stroj výpravní na obzoru 29. v hloubi 955.69 metrů a očekávali dovozce od stroje vodního, by jim dvéře na stroj otevřel a plechovou stvrzenku od něho přijmuli, že smí po stroji z dolu jeti. Dělníci vyjeli na před, vodní dozorci poslední, nepozorujíce ničeho nebezpečného. Mezi 12. a půl 1. přijížděli po tom samém stroji a tím samým dolem dělníci J.Hadovník, J. Hrubý a J. Ječmen. Již na obzoru 27. pozorovali kouř a tímto, ačkoliv mnoho neviděli, dojeli přec na obzor 29, odkud kouř vycházel a hledali místo jeho tvoření. Po delším hledání spařili kouř z místa (sklípku), odkud se ruda do vozu nasejpá. Dáno znamení zvoncem o nebezpečí a jeden muž jménem J. Sladovník, šel hlásiti vypuknutí ohně ku správě dolu. Dělníci J. Ječmen a J. Hrubý hleděli na oheň a čekali, by v pádu, že by dělníci do vnitř dolu jeli, by tyto na nebezpečí upozornili.Poněvadž právě tímto dolem vzduch ze zdola nahoru vychází, obracel se kouř a plameny z hořící výdřevy do kolmé šachty a rychlostí velkou ze šachty na venek. Šachtou touto dělníci, ubírajíce se do dolu, a pro kouř nemohouce dále, vystupovali ze stroje na obzoru a z těchto se odebírali k jiným dolům, které na každém obzoru spojeny jsou chodbami. Mezi tím dřevění podávalo velkého pokrmu ohni, neboť dosti suché a mastné jest (od mazání strojů a provazů). Dobou tou rozšířila se v městě Příbrami i na Březohoře, že důl Marie hoří. Ze všech stran sbíhalo se lidstvo a spatřilo mocné kotouče dýmu ze šachty vystupovati. Bez vůle vrchního ředitele dolu nechtěl nikdo ničeho podniknouti; tento se dostavil a rozkázal, by se do dolu vpustila voda.

Dobou tou rozšířila se v městě Příbrami i na Březohoře, že důl Marie hoří. Ze všech stran sbíhalo se lidstvo a spatřilo mocné kotouče dýmu ze šachty vystupovati.

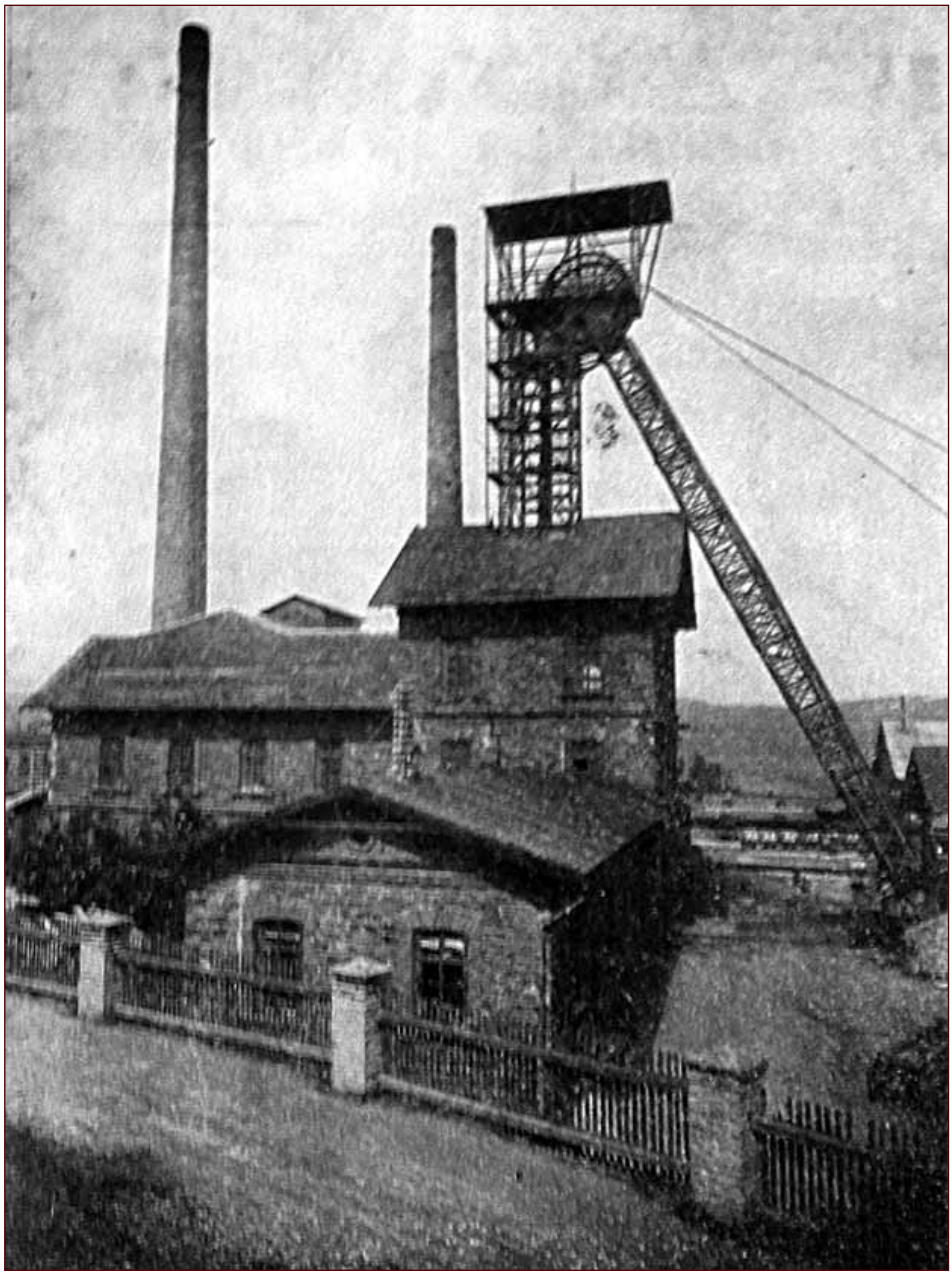

V obou dolech sestoupily zcela současně dvě tlupy horníků ku prohlídce spojovací šachty, chtíce v ní mrtvoly svých hledati. Úžas horníků byl nesmírný, když tváří v tvář srazili se v hlubině naplněné dýmem s lidmi živoucími.

Havíř - počtář Smrček byl posledním počtářem (Tonnenzähler) Anenského dolu. Zaznamenával počet vyvezených vozíků rudy tím, že zastrkával kolíčky do otvorů zvláštního prkénka.

Proudy vody počaly padati do šachty, právě proti vystupujícímu dýmu a tím, poněvadž kouř nemohl vystupovati na venek, ustupovaly kouře na vše chodby s takovou rychlostí, že utíkající dělníky předhonily. Dělníci kouři částečně vzdorovali, pak klesali a podléhali. Následkem padání vody do šachty obrácena ventilace vzduchu a kouř byl vehnán do sousedních dolů, jako Františka, Josefa, Anna, Vojtěch a Prokop, a v těchto dolech se všechny prostory zaplnily kouřem a výpary, čímž dělnictvo v dolech těch zaměstnaných se udusilo.

Zachraňovací práce setkaly se s úspěchem pranepatrným; zachráněno jen 13 horníků, ale při tomto zachraňování přišlo 5 horníků o život.

Tklivá rozrušující scéna udála se ve štole spojující šachtu Anenskou a Martinskou. V obou dolech sestoupily zcela současně dvě tlupy horníků ku prohlídce spojovací šachty, chtíce v ní mrtvoly svých hledati. Úžas horníků byl nesmírný, když tváří v tvář srazili se v hlubině naplněné dýmem s lidmi živoucími. Hlasitý jásot ozýval se s obou stran, brzy však ustoupila radost, když všichni seznali své zklamání.

V čase od 3. do 4. června počaly plyny a kouře v dolech ubývati. Mohlo býti přikročeno k vyvážení mrtvých horníků z hořejších pater, z firoltů a z fárunků (lezné oddělení v šachtě) a z blízkých chodeb. V horším stavu byly nalezeny mrtvoly v hloubkách a v místech, kde bylo teplo. Většina z nich ani členy jejich rodin nebyla poznána. Také podle šatů nebylo lze totožnost jejich zjišťovati, protože se převlékali do pracovních hadrů, které domů nenosili. Tu každý předmět byl důležitou pomůckou. Na příklad spolek dobrovolných nasičů dvakrát vyprovodil pohřeb na hřbitov v domnění, že jest v rakvi jeho člen, ale teprve u třetí mrtvoly se zjistila totožnost dvakrát „pohřbeného“ člena, a sice podle klíčů od truhlice na nářadí.

K vyvážení mrtvol neměl každý povahu. Závod určil odměnu 5 zl. za každého vyvezeného horníka. Na tehdejší dobu odměna slušná.

Mnoho horníků při neštěstí spadlo do šachty s těly úplně rozbitými. Zbytky těchto těl byly posypány chlorovým vápnem, polity karbolem. Mimo to vyvezeny z hlubin tři bedny plné zuražených nohou, rukou a hlav, tři vrchovaté vozy lidského masa, zčernalého, krvavého, šířícího strašlivý zápach. Dopravu tohoto příšerného nákladu z hlubin dolu řídil dozorce František Francouz a horníci Josef Franz a František Dušek, kteří kusy údů, lebek a několik centů lidských střev a vnitřnosti na dně šachty do vozů nakládali a na dvoře báni jimi rakve naplňovali.

Mrtvoly, které vytaženy byly ze šachet v celosti, měly nejpodivnější tvar dle toho, v jakém momentu náhlá smrt v štole dělníka za-

chvátila.Tak horník Šerbl byl vynesen, maje oči oběma rukama zastřeny, Kuglerova mrtvola měla zase ruce k modlitbě křečovitě sepjaty; ústa lezce Hasíka byla naplněna hlínou a pískem, které v křeči smrtelné ze dna štoly vyhryzl. Jiný horník, jehož podobu nebylo rozeznati, držel se ze všech sil drátu výstražného signálu; zemřel patrně, když chtěl trhnouti zvoncem, ale neměl více sil, znamením zjednati si záchrany. V strašlivém stavu byl vytažen horník Kott; ten skonal v okamžiku, když jednou nohou skočil na předek stroje stoupacího, a pravou rukou objal železnou tyč, kdežto v levé ruce držel planoucí kahanec. V poloze té zůstal, toliko mrtvá hlava klesla, schýlivše se nad hořící světlo kahanu. Žárem ohně vzňaly se šat mrtvoly a brzo počal hořeti i vous, vlasy, hrdlo a obličej. Když mrtvé tělo Kottovo vyvezli z dolu, byla celá hlava jeho spálena, z rukou pak zbyly než kosti, černou blanou obepjaté, které nebylo možno nijakým způsobem ohnouti a do rakve vtlačiti. Když horníci vtiskli tam ohnutou pravici, vysmekla se vzpřímená levá ruka z rakve ven, a tu nezbylo, než mrtvole obě ruce zlámati a svázati je pak silným drátem.

Josef Průcha, který se zadusil v šachtě Františka Josefa, byl v den katastrofy ráno se svou ženou na Svaté Hoře a stísněn jakousi předtuchou, chtěl v chrámu na odpolední pobožnosti sečkati; mladistá žena jeho, s kterou byl oddán před pěti měsíci, prosila jej však, aby šel do odpolední šichty, ježto 76 kr., které si vydělá, jim velmi prospěje. Průcha, ač nerad, poslechl – a více se nevrátil. Právě když jeho žena s usedavým pláčem o příhodě té vyprávěla, vyvezli z dolu zohavenou mrtvolu bez rukou a bez hlavy, v jejíž kapse

Žárem ohně vzňaly se šat mrtvoly a brzo počal hořeti i vous, vlasy, hrdlo a obličej. Když mrtvé tělo Kottovo vyvezli z dolu, byla celá hlava jeho spálena, z rukou pak zbyly než kosti, černou blanou obepjaté, které nebylo možno nijakým způsobem ohnouti a do rakve vtlačiti. Když horníci vtiskli tam ohnutou pravici, vysmekla se vzpřímená levá ruka z rakve ven, a tu nezbylo, než mrtvole obě ruce zlámati a svázati je pak silným drátem.

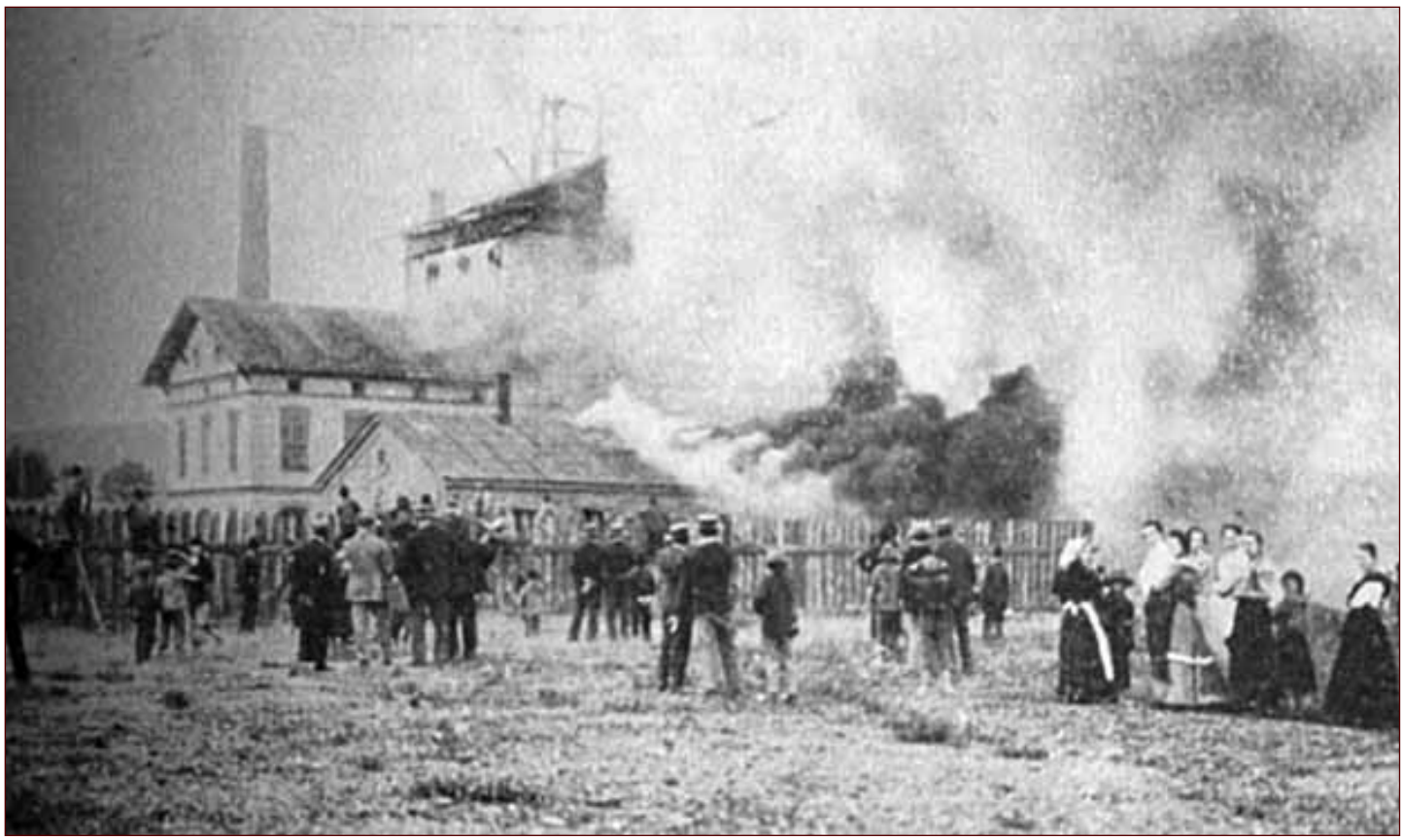

nalézal se nůž. Průchová jakmile nožík zahlédla, vzkřikla. Dle něho poznala, že má před sebou svého manžela.

Dojemný výjev spatřili horníci, kteří se po katastrofě odvážili do štoly 12. patra v dolu císaře Františka Josefa. Tam uprostřed štoly za jedním sloupem nalezena byla mrtvola lezce Josefa Káše v podivuhodné situaci. Mrtvý stál rozkročen v prostřed chodby, opíraje se jednou rukou o dřevěný podpěrný sloup, v druhé pak držel tužku a lístek papíru. List obsahoval následující slova: Drahá ženo! Umírám! Zaplať 90 zlatých – Víc už dopsati nestačil.

Toliko o dvou mužích máme zprávy o tom, co se dělo v jejich duších, když stáli v tvář smrti a věděli, že se jí vyhnouti nemohou. Svou poslední vůli v hořící pasti sepsali za živa pohřbení horníci Fr. Soukup a Fr. Liška z Vosel.

Dne 22. června nalezena byla důlním p. Aloisem Klofátem a horními tesaři pp. Josefem Malým, Josefem Knotkem a Vojtěchem Jíšou na 24. obzoru před průkopem na Vojtěšském couku, vzdáleném 700 metrů od polední strany od šachty Mariánské v Březových Horách, tužkou psaná poslední vůle na 31 tenkých lepenkových obalech, v nichž uloženy jsou dynamitové patrony:

Prosím Vás, kdo naleznete to poslední psaní, odevzdejte je mé draze milované manželce. Jsou to moje poslední slova, v kterých se loučím se svými dětmi a prosím je, aby se za mne modlily, by mně Bůh má provinění odpustil, a aby Boha nikdy nezapomínaly, tak jako já při poslední hodině.

Přišli jsme k dílu, začali jsme dělat, přiběhli sem lidé, že se nemohou dostat odtud. Šli jsme, pokoušeli se dostat odtud, nebylo možná, čekali jsme pomoc větrem z trubek, ta snad by nás byla zachránila. Nebyl nám sem puštěn. Pokud jsme mohli, tak jsme se modlili a pomáhali.

Prosím Vás pro Boha, dejte těch pár řádek mé manželce, jsou to poslední slova k ní, neoslyšte mne. S Bohem, s Bohem, drahá manželko, přichází chvilka mého spánku, s Bohem i mé děti, jak se s Vámi smutně loučím, s Bohem přátelé.

Soukup František

S Bohem všechny manželky všech, kteří jsme tady zahynuli!

Drahá manželko, poslední slova s velkou úzkostí Ti píšu, hlava bolí, duch oslabuje, věčnost se blíží!

Velmi bolestně se s vámi loučím a prosím Vás, modlete se za mne, že já pro ten vezdejší život snad jsem ztratil život věčný. Prosím Vás modlete se. S Bohem, s Bohem. Všecko vkládám na Tebe má drahá manželko, odevzdávám Ti děti i všecko, starej se o ně tak, jak já.

S Bohem, vy všichni přátelé, modlete se. Tu almužnu co máš, o tom víš.

Dlužen nejsem nikde, jen Bartošovi asi 40 kr. u nás za ňáký litr piva, víc nikde nic.

Soukup František

Moje drahá matko a moje drahá manželko, já se s Vámi loučím, jak jsem si na Vás vzpomínal, když jsem viděl, že život neuhájím. Tak dlouho jsme si pomáhali, svlékli jsme bluzy a dělali jsme si vítr. Bylo 6 hodin, ještě nebylo zle, ale byli jsme blízko ortu. Zponenáhla za námi šel kouř a ty páry. Očekávali jsme pomoc. Abych tě upozornil na dluhy, co jsou na Horách, já ti je potvrzuju: Václav, bratr 50 zl., Kábrt asi 10 zl., Krčílek asi 8 zl., Horký asi 4 zl., Bolfori asi 55 kr.

Co se týká domácích záležitostí, dělej, jak se ti líbí, nemohu ti jináč radit. Co se týká knihovního dluhu, to ti není nic platno, to se dovíš, ale Emanovi dej, jak s Tebou vyjedná, poněvadž mi půjčoval a pořádek jsme nedělali.

Moje drahé děti, já se s Vámi loučím i se všemi přáteli, jestli jsem vám komu ublížil, odpusťte mi. Když jsem to napsal, tak jsme se modlili.

S Bohem.

František Liška

Vyvážení mrtvol trvalo až do 9. června. Avšak poslední mrtvola byla nalezena a vyvežena teprve 20. září 1892.

Celkový počet obětí udušených a jinak při katastrofě zahynulých jest 319. Lékaři bylo po vyvezení na povrch zachráněno 69 horníků. Mezi zahynulými bylo 6 dozorců a 27 horníků svobodných. Vdov zůstalo 286, sirotků do 14 roků 678, do 16 roků 68. Všech sirotků dohromady bylo okolo 900.

Hromadných pohřbů se zúčastnil místodržitel hrabě Thun a ministr orby hrabě Falkenheyn, jemuž byly doly příbramské podřízeny. Vdovy obdržely z bratrské pokladny dvojnásobnou provisi, nejméně 8 zl., nejvíce 14 zl., dle třídy platové, do níž zemřelý byl zařazen. Sirotci jednostranní obdrželi 2 zl., oboustranní (bez rodičů) 4 zl. měsíčně. Hochům byla zaručena práce na dolech. Někteří z nich jsou dodnes zaměstnáni jako dozorci.

Připravil

Michal Šanda

Prosím Vás, kdo naleznete to poslední psaní, odevzdejte je mé draze milované manželce. Jsou to moje poslední slova, v kterých se loučím se svými dětmi a prosím je, aby se za mne modlily, by mně Bůh má provinění odpustil, a aby Boha nikdy nezapomínaly, tak jako já při poslední hodině.

Přišli jsme k dílu, začali jsme dělat, přiběhli sem lidé, že se nemohou dostat odtud. Šli jsme, pokoušeli se dostat odtud, nebylo možná, čekali jsme pomoc větrem z trubek, ta snad by nás byla zachránila. Nebyl nám sem puštěn. Pokud jsme mohli, tak jsme se modlili a pomáhali.

Prosím Vás pro Boha, dejte těch pár řádek mé manželce, jsou to poslední slova k ní, neoslyšte mne. S Bohem, s Bohem, drahá manželko, přichází chvilka mého spánku, s Bohem i mé děti, jak se s Vámi smutně loučím, s Bohem přátelé.

První blok – úvodní

Kritik psychologem aneb Ševče, drž se svého kopyta

Jeden si myslí, že v jeho stolní společnosti sedávají literáti či kritici, a vůbec netuší, že k němu co čtrnáct dní přisune židli i vystudovaný psycholog. Je mu totiž záhadou, jak jinak mohl Štefan Švec komentovat moji kritiku Tvaru následovně: „Jiří T. Král je tím typem komentátora, u kterého všichni předem vědí, komu straní a komu ne. Tvar nemá Král z mnoha osobních i neosobních důvodů rád. Jeho názory jsou tudíž osvěžující, ale nijak zvlášť relevantní.“ To máte tak: říkáte svým spolustolovníkům, že Tvar je dělaný špatně, že v něm je ke čtení vždy maximálně čtvrtina materiálů, ale psychologa nenachytáte, ten hned přemýšlí nad vašimi postranními motivy – tuhle jste přece vedl s jeho redaktorkou Boženou Správcovou polemiku, onehdy se nezmínili o vaší knize, i když ji do redakce dostali. Psycholog bystře zvažuje všechny okolnosti, nejde o nic menšího než o jeho konečné vítězství nad protivníkem v polemice – když mu druhý oponuje, už se může jen shovívavě usmívat: „Ty jsi přece tak předvídatelný, hošánku, osvěž mne svým irelevantním názorem, zase někomu straníš.“ On sám už vstoupil na nebesa objektivity, takže klidně může převzít váš irelevantní argument a udělat z něj pravdivé tvrzení: „Tvar skutečně není tvůrčí, energií nabité periodikum, jakým snad býval před deseti patnácti lety. Je unavený, urousaný, šedivý, smutný.“ Panečku, hned jde o jinou písničku, než když to samé tvrdí nějaké osobními (a neosobními) animozitami zmítané trdlo. A jako psycholog má Švec hned odpověď, proč je Tvar špatné periodikum. Považte: „Není to vina Tvaru. Kdyby se jeho redaktoři nestarali o peníze, už dávno ten časopis nevychází. Jak by mohl být s podobnou redaktorskou sestavou dobrý, ukazuje jeho historie. Jenže když chcete za hluboce podprůměrné peníze bez jistoty a perspektivy co dva týdny naplnit plachty plné textu, neudržíte glanc věčně.“ Švec nám sugeruje dvě věci. Zaprvé: redaktoři se pídí po finančních prostředcích na své periodikum, a proto už jim nezbývá čas na dobrou práci – jako by nevěděl, že tvaristé žádné peníze neshánějí, a ani to neumí, což ostatně sami přiznávají. A zadruhé: od redaktorů prostě nemůžeme chtít víc, když jsou jejich platy směšně nízké. Ale samozřejmě jakmile má někdo málo peněz, pochopitelně nemusí pracovat na sto procent, stačí tak na dvacet: učitelé mohou děti vzdělávat jen tak halabala, pokladní v supermarketu přece také nemůže za to, že vám přičetla nějakou tu desetikorunu k účtu, a kdo by uklízel veřejné záchodky pořádně, když za to dostane nula nula nic. Případ Tvar je tedy jasný: kdyby mu dali víc peněz, to by nám jeho redaktoři teprve ukázali, jací jsou kabrňáci, ale protože žijí v nedostatku, musíme se holt spokojit s urousaným periodikem. Dobrou kulturu je přece možné vytvářet jen s plným břiškem a mastnotou ve vousech.

Jiří T. Král

Přečteno

První blok – úvodní

Když lidi nečtou, a prý nečtou, musí za ně číst jiní. Nakonec proč by nemohli existovat profesionální čtenáři, kteří by za úplatu četli pro druhé.

Četba, s. r. o., čteme za vás a pro vás! Přivezte nám svoje knihy, my je za vás přečteme (očteme vám je) a zase si je můžete odvézt. Množstevní slevy, rychlostní příplatky. Podle vašich požadavků pak vypracujeme závěrečné zprávy, jež budou opatřeny kulatým razítkem.

Mohlo by to vypadat třeba takhle:

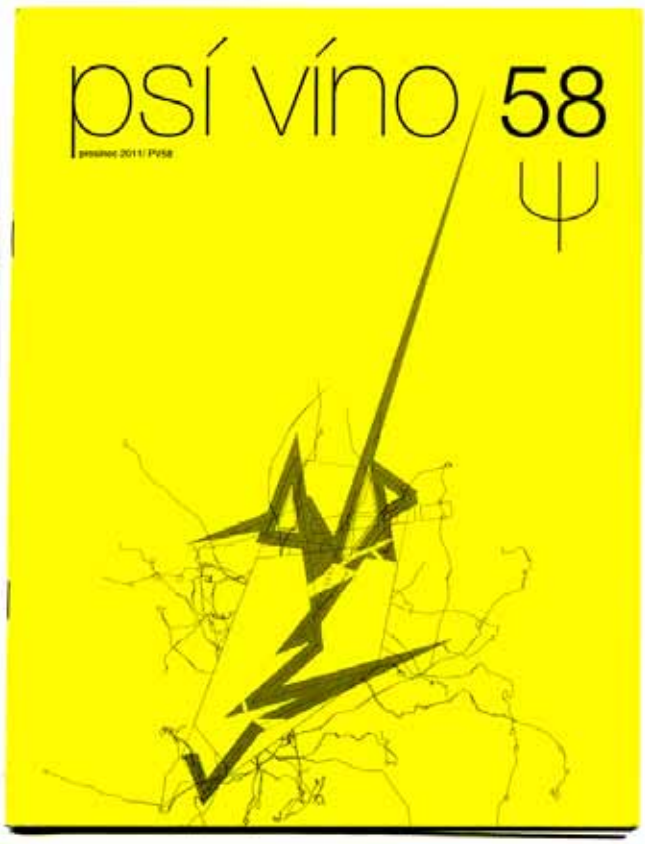

Psí víno. Od čísla 58 mu šéfuje Ondřej Buddeus. K tomu zcela jiná grafika. (Stáhnutí informací o autorech na jedno místo by fungovalo, kdyby použitý bezpatkový font byl ke čtení. Není.)

Kromě jiného stojí za přečtení rozhovor Petra Štengla s básníkem, vydavatelem, editorem, překladatelem (snad jsem na něco nezapomněl) Tomášem Weissem, především o sbírce *Postkomunismus: záškrt* (v PS/57 o ní psal Petr Štengl: *Mysli na to / ty jedna nechutná / Kateřino Konečná, člen KSČM, 29 let*).

Weiss je v českém literárním prostoru celkem ojedinělým zjevem. Však čtěte:

Vaše sbírka Postkomunismus: *záškrt je ukázkovou odpovědí a zároveň hozenou rukavicí zastáncům názoru, že politika do umění nepatří. Básně v ní obsažené nejsou žádnými agitkami, čehož se v případě angažované poezie někteří obávají. Jakou odpověď byste měl pro ty, kteří by vás obviňovali z laciného „primitivního antikomunismu“.*

Jenže já jsem podle všech kritérií primitivní antikomunista. Jsem pro vyloučení všech, kdo byli v KSČ před rokem 1989, z určitých funkcí ve státní správě, jsem pochopitelně proti existenci strany s názvem komunistická, je mi sympatická odvaha a připravenost bratří Mašínů nenechat se zotročit... pro komunisty mám jen pohrdání, jsou mi odporní lidé, co se s něčím tak svinským chtějí kamarádit i dneska... a není pozdě, na tohle nikdy není pozdě říct, že to být nesmí... A k tomu mýmu politickýmu básnění – napsal jsem, co jsem potřeboval. O době po komunismu, která nás škrtí. Důvodů je hodně, a je to dost zamotaný a k tomu ten děsnej česky speciální Kocorukov a Vidlákov. Čekají nás každej den osobní souboje. Některý jsou dokonce z podstaty věci předem prohraný. Někdy je správný prohrát. Kvůli dnešním vychcánkům, pološíleným konzervativcům a kradoucím vekslákům a bezskrupulózním sviním si ale přece nezačnu myslet, že komunisti jsou prima! A že to nejsou básně? Fakt upřímně – já to nemám tak,

že bych rád psal jako Reynek nebo Borkovec. Jestli to nejsou básně, tak je to něco jinýho.

Že nás čekají každej den osobní souboje, o tom žádná. Akorát, že pro většinu z nás platí, že nemáme ani gladiátorské základy. No, tak asi fakt prohrajem.

Zadruhé

V 5. čísle *Kontextů*, časopise o kultuře a společnosti, jež je věnováno Polsku, je téměř na konci otištěna vzpomínka Oty Filipa na setkání Viktora Někrasova s německým básníkem Hansem Egonem Holthusenem v Mnichově 1977, na akci, kterou pro exilové spisovatele pořádala Bavorská akademie krásných umění. Někrasov za druhé světové války bojoval v Rudé armádě, Holthusen ve wehrmachtu. Oba u Stalingradu.

„Slyšel jsem, že jsi byl ve Stalingradě.“

Německý básník, za války člen Wehrmachtu a na konec ve Stalingradu, odpověděl tiše: „Byl... a tam mě zajali.“

„A kde jsi bojoval?“

„V boční ulici u Stalinova náměstí,“ odpověděl Holthusen. „Byl tam jakýsi obchodní dům. Vyhořel. My jsme se zakopali u západní zdi. Rusové asi třicet metrů od nás v hale. Když se nestřílelo, tak jsme Rusy slyšeli mluvit.“

„Kdy jsi tam byl?“

„Den před Vánocemi až do Silvestra.“

Viktor Někrasov si nalil poslední zbytek vodky, polkl naprázdno, sklonil hlavu a řekl:

„V troskách obchodního domu, třicet metrů od tebe, jsem se zakopali i my. A v noci jsme vás, Němčoury, slyšeli zpívat Stille Nacht, heilige Nacht – Tichá noc, svatá noc... Zpíval jsi taky?“

„Zpíval...,“ šeptl básník Holhusen.

„Na to se musíme napít,“ řekl Někrasov.

Ale vodka už došla.

Pro někoho to může být kýč, ale život je kýč. Není větší kýč než tenhle život pozemský.

Zatřetí

Jméno Gumiljov by možná mohlo někomu něco říkat. Manžel básnířky Achmatovové, taktéž poeta (zastřelen). Jejich syn, Lev Nikolajevič Gumiljov, „odnesl“ viny rodičů (vinen byl v Rusku za Lenina a Stalina každý, kdo se tam narodil), byl v gulagu, ale pak ho od poloviny 50. let nechali celkem na pokoji. Začal se zabývat etnogene-

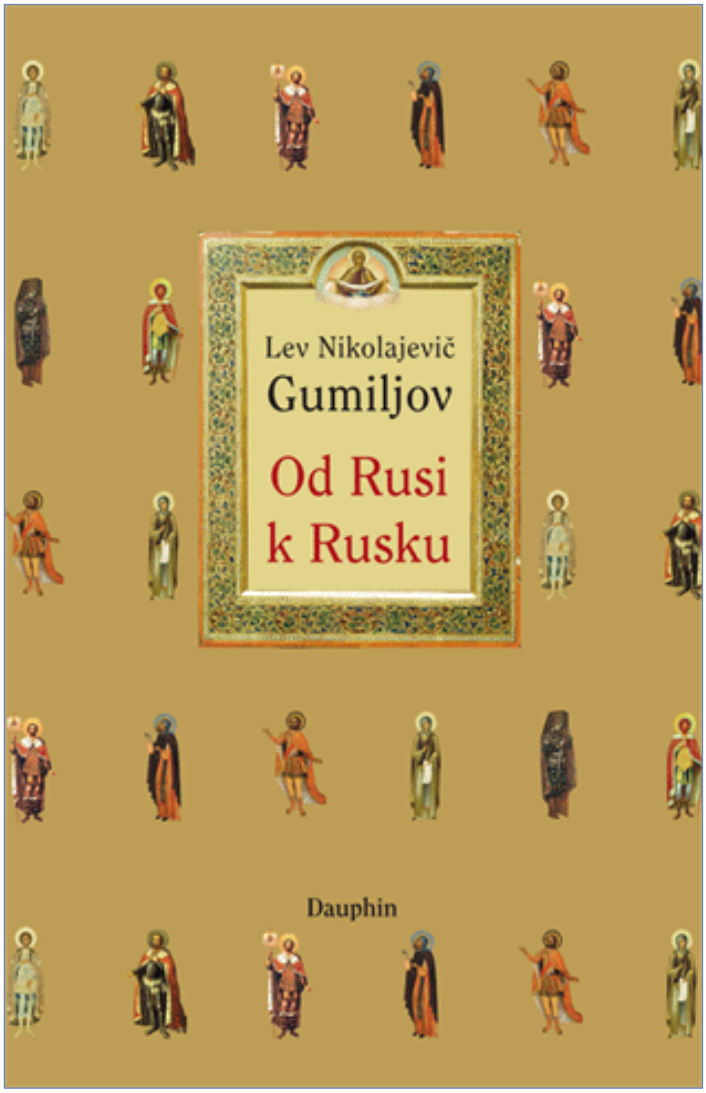

zí a vůbec proměnou národů, vypisoval si po způsobu starých písmáků všechny historické události, jež zachytil, a připravil v roce svého úmrtí (1992) světu překvapení – práci *Od Rusi k Rusku*. Nejenže ji jasně rámuje vyhlášením, že Rusko není ani Evropa, ani Orient, ani východní Asie, že je civilizací samo o sobě. Pro vysvětlení proměny (Kyjevské) Rusi v Rusko používá instrumentů, které se v našem středoevropském prostoru příliš nepoužívají. Vývoj „národa“ se děje v cyklech, každý cyklus má několik fází. Národ, etnos, definuje mnohem šířeji a hlavní „složkou“ jeho existence je stereotyp, standard. Důležitým cyklem je pasionarita, přebývající „duchovní“ energie, která vede v určité chvíli k aktům, jež stojí proti klasické lidské sebezáchově. Tedy laicky řečeno: lidé jdou do něčeho, aniž by řešili, zda přežijí nebo jim to něco přinese. Viz územní expanze, objevitelské cesty. Jako by byl život společnosti řízen zákony termodynamiky.

Pro našince je to téměř směšné, my ani nevíme, co je to vlastně to vlastenectví. Ale možná, kdyby to historicky dopadlo všechno jinak a území, která naši panovníci získali většinou nenásilnou cestou, nám zůstaly dodnes, tj. místo rakouských Habsburků by středoevropské říši vládli nějací postpotomci Pře-

myslovců, Lucemburků, možná bychom se tomuto spisu nedivili.

To, že Gumiljov „nebyl v souladu“ s ideologickými kremelskými pupíky, je jasné, jeho teze však nekonvenují ani s ruskými demokraty, pokud jsme schopni někoho takto popsat. V prostoru mezi pozdním Solženicynem a třeba Žirinovským, tam jistě tento text vítají. A nejspíš se líbí i pravoslavné církvi a určitým kruhům v armádě a bezpečnosti.

Ale přečíst bychom si takovouhle knihu, kterou vydalo nakladatelství Dauphin, měli. Stáváme-li se ruským předpolím, je třeba o ruských tužbách, smutcích a nadějích vědět.

Taky to samozřejmě můžeme číst jako pohádku (ale zůstat ve střehu).

Z autorova doslovu, jenž se fikaně nazývá *Místo doslovu*:

Historická zkušenost prokázala, že dokud si mohl každý národ uchovat právo být sám sebou, sjednocená Eurasie úspěšně zadržovala nápor jak západní Evropy, tak Číny a muslimů. – Ve 20. století jsme se bohužel vzdali této zdravé politiky, jež byla pro naši zemi tradiční, a začali jsme se řídit evropskými principy, takže se prosadila snaha, aby byli všichni stejní. A kdo se chce podobat někomu jinému? Mechanický přenos západoevropských tradic do podmínek Ruska zde přinesl jen málo dobrého – a není divu. Vždyť ruský superetnos vznikl o 500 let později. Tento rozdíl jsme cítili jak my, tak i Západoevropané – a navzájem jsme se nepovažovali za „své“. Vzhledem k tomu, že jsme o 500 let mladší, nemůžeme okamžitě dosáhnout blahobytu a obyčejů, typických pro Evropu, i kdybychom se snažili nabývat evropských zkušeností sebevíc. Náš věk a naše úroveň pasionarity předpokádají docela jiné imperativy chování.

To naprosto neznamená, že by snad bylo zapotřebí odvrhovat hned od prahu všechno cizí. Učit se cizí zkušenosti je možné a je to také správné; je však zapotřebí si pamatovat právě fakt, že se jedná o zkušenost cizí.

A je vymalováno. Pugačov, Stěnka Razin, Lžidimitrij, bohatýři, burlaci, laptě, revizoři a kvas. Bacha na to.

Začtvrté

Margarette Buber-Neumannovou známe díky knize, která u nás vyšla na začátku 90. let: *Kafkova přítelkyně Milena*. Autorka se s Jesenskou setkala v koncentračním táboře Ravensbrück. Tam se dostala kvůli paktu Hitler–Stalin, Sověti ji vydali Němcům, předtím ji drželi ve vězeních a koncentrácích od roku 1936. Původně žena syna Martina Bubera, poté německého komunisty Heinze Neumanna (i ona vstoupila do KPD). Pobytu v zemi, kde zítra znamená již včera, si příliš neužili, nejdřív byl zatčen Neumann (a už se nikdy neviděli), po něm Margarette.

Vždycky když vystoupí na veřejnosti nějaký člen KSČM, v parlamentu, v televizi, schůzích zastupitelstva, měl by někdo jiný vzít tuto knihu a mlčky ji před nosiče uhlířské víry položit. Z komunistického koncentráku do koncentráku nacistického. Nechápu, jak to ti lidé mohli vydržet. Snad jedině díky tomu, že „věděli“ o své nevině. Jde nepochybně o dvě odvrácené tváře člověka. Neumannová-Buberová tvrdí, že jde o dvě odvrácené tváře jedné bytosti. Rozdíl mezi německými koncentráky a sovětskými byl ten, že v sovětských si nemohli být jisti svým životem ani věznitelé. Méně svědků, méně historie. Knihu *Zajatkyní Stalina i Hitlera. Svět v temnotě* vydalo nakladatelství Barrister & Principal.

Zeptala jsem se jí: „Proč tě vlastně zatkli?“

„Stala jsem se obětí pomlouvačné trockistické kampaně. Ale já to těm zločincům oplatím. Ti na mě nezapomenou!“horlila.

„Takže jsi právě tak nevinná jako my všichni ostatní, co tu jsme?“ pokračovala jsem v rozhovoru. Podrážděně odvětila: „Jak můžeš říct něco takového! Já znám jen svoji záležitost a záležitosti svých přátel. Musíš přece vědět, že pocházím z rodiny, v níž je devět stachanovců. A po celém závodě jsem byla známá jako bolševička bez stranické příslušnosti!“

„Ale Káťo, copak ty nevěříš, že všechny ženy v cele jsou stejně nevinné jako ty? S mnohými z nich jsi přece hovořila o jejich obžalobě. Nemáš dojem, že i ony byly zatčeny neprávem?“ S fanatickým obličejem na mě zasyčela: „Ještě jich ani dost nezatkli! Musíme se chránit před zrádci. I když to zasáhne i pár nevinných. Kde se kácí les. Tam létají třísky!“ V tomto případě se člověk ze svého osudu ani v nejmenším nepoučil. Přitom sama věděla, že se žádného zločinu nedopustila, přesto však z této skutečnosti neusuzovala na nevinu svých spoluvězeňkyň. Způsobili jí bezpráví, ale vinen nebyl režim, ne, zodpovědní byli „trockističtí zrádci“. Nebyla sice členkou strany, přesto však byla přesvědčená komunistka. Masová zatýkání nevinných lidí považovala za nevyhnutelné zlo, se kterým je třeba se smířit, neboť zde šlo o jediné – o dosažení „velikého cíle“. Tato necitelnost vůči utrpení jiných a neschopnost rozpoznat skutečné souvislosti byla tehdy pro řadu zatčených komunistek typická. Jejich postoj mě často tížil více než bezútěšnost vězeňského života.

Kniha poprvé vyšla v Německu v roce 1949.

Jakub Šofar

Liszt a Wagner...

První lok – úvodní

v Piešťanech

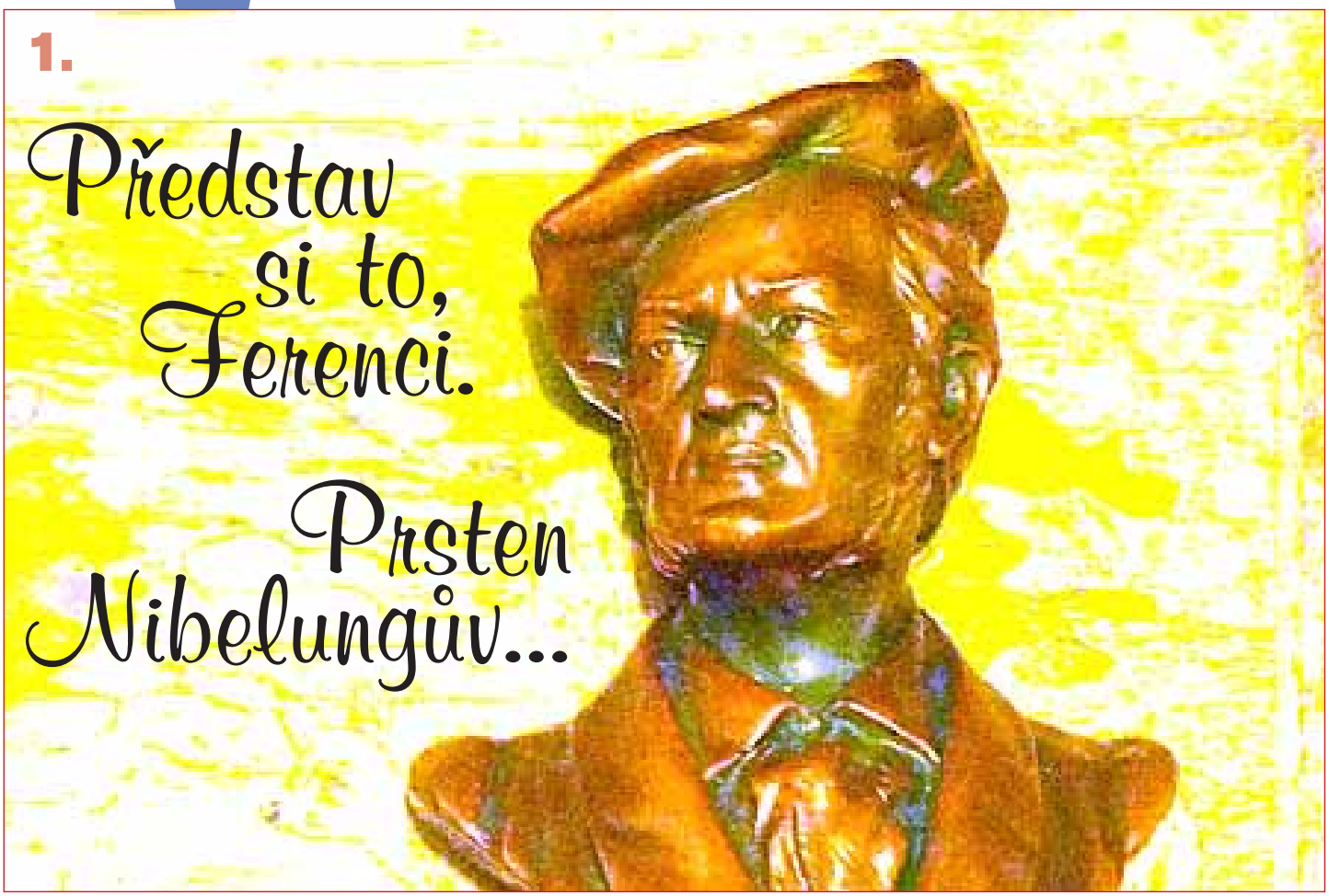

2.

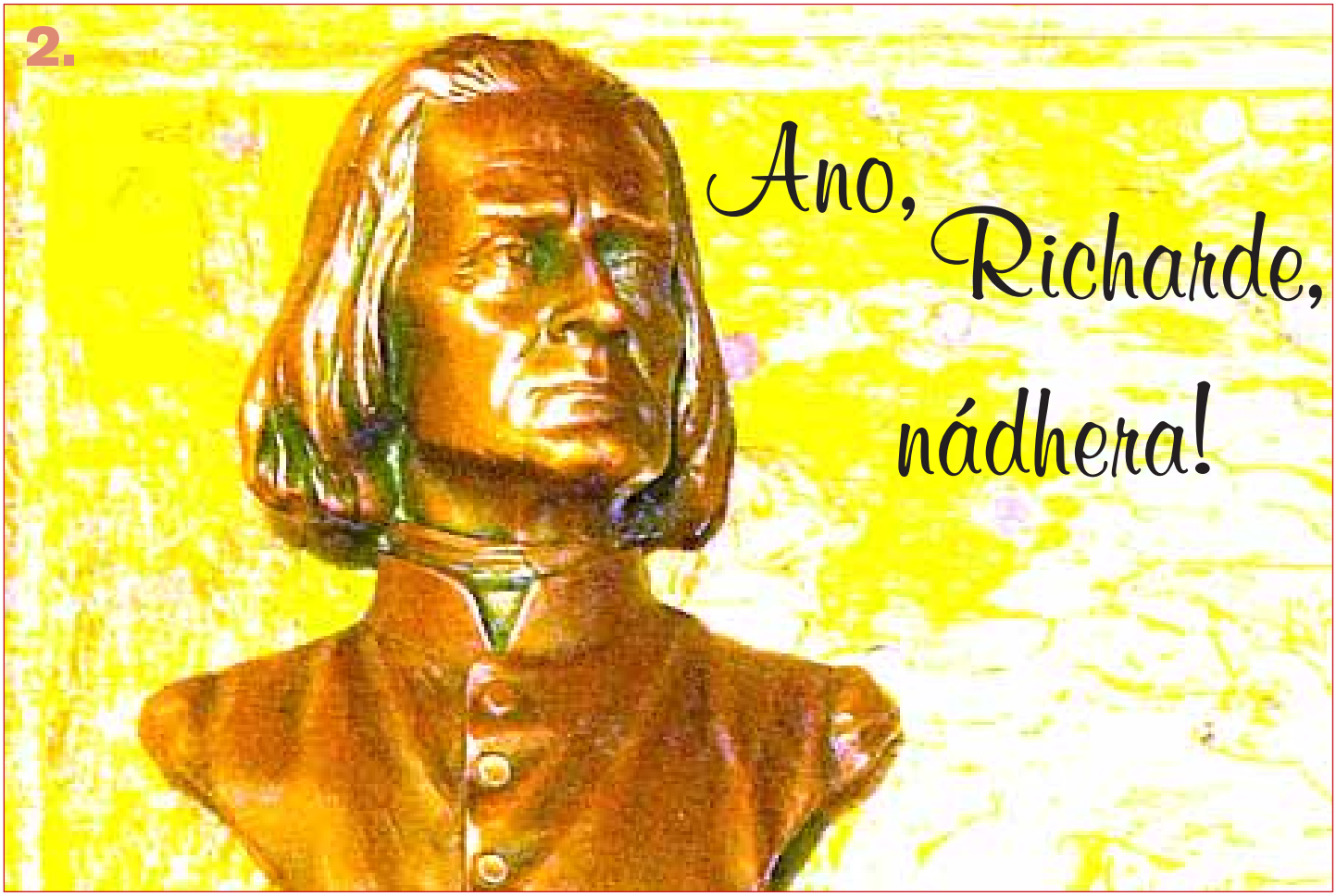

3.

Druhý blok básnický

OBLOHA JAK OD EMILA NOLDEHO

Miroslav Salava

...„Měl Ambrose Sault duši?“
„Proč..., ale ano, vždycky jsem soudila,že má duši,“
„Tedy drž hubu!“pravila Christina, otvírajíc knihu.

EDGAR WALLACE: Neznámé síly
1928, přel. H. Jost

xxx

Snad noc už barvu ani nemá
Na dnešek po zahradě marně jsem ji hledal
ale pak (jako vždy) nad ránem to vzdal
a u plotu usedl a rozplakal
Chlad plnil plíce srdce ruce
až noc rudě zastihla mne přece

xxx

Polibkem na větvi staré
(bod zlomu jistě nenastane)
viset den či aspoň hodinu
-zazelená se haluz-dík Hospodinu
či polibku samému či jen z pýchy?
Valér k valéru...trhá se Svět smíchy

Xxx

Šel za mnou- ba i se vznášel
Já do Pekla rovnou On občas za roh zašel
a na křižovatkách (kde byl vždy nával)
s úklonou pokaždé přednost mi dával
Snad aby jasno bylo na cestách bílých
ještě ten Třetí v týle se mi vylíh...

xxx

Vždy potkan (s čumákem k zemi)
proběhne někam – jen nevím
zda nebydlí již ve mně
Možnost ta vypadá sice temně
ale světla kolem pořád habaděj
Potkani po špičkách nechoděj
nýbrž jen tančí tečou prostorem
Nohy mi právě okusují pod stolem

Xxx

Ten hřích modeluje se tak lehce
Krvavé sedliny rozpouští se v řece
(ta u soutoku červená se po železe)
Jakoby hřích ten neměl žádné meze
A krev v toku řasy barví
Rybáři na březích z mrtvol napichují larvy

Xxx

Srazilo se světlo v očích na krev
cítím zločin cítím v zádech
Křížem co kříž nese ztěžka
Horoucí sliby drhnou přes práh

Xxx

Proběhlo nocí cosi temného
Počíhejme si kluci na něho !
Raněný k ránu už skoro neběží
Strašidla a sovy usínají ve věži
Chytli jej až když Slunce skoro k poledni
Mrtev však a svého druhu poslední

Xxx

A stalo se a ono opravdu
Na rohu ulice vzplál ten dům
a potom i nebe spolu s ním
Čáp vysral se nám na komín
Ne ptáci už se vracet nebudou
raději na pouštích hynou ostudou
To radši topí se v bahně Nilu
než aby k marnosti posbírali sílu

xxx

Ztuhla ve výskoku
Nebe sehnulo se
Kobyla na půl kroku
ode mně se pase

V trávu jsem ulehl
snad olízne všechny čtyři
Oblohu zažehl
a ta ke mně dolů míří...

xxx

Zjevil se u nás v hospodě
Černý faraon
Že z hrobu vstal jsem nevěděl
ale to ani on
Kůže mu vlála kolem kostí
když kořalu si objednal
s tím že zve i všechny hosty
a na kelnerku se usmíval
Zjevil se a už tu není
Jak bolestné ráno bylo střízlivění !

Xxx

Po tolika úskocích už jenom jeden skok
(oblouky vítězné staví si jen cvok)
Snad jenom skoky z mostů cenu mají
o tom si oblouky mostní s řekou povídají...

Druhý blok básnický

Tři

Michal Šanda

(pozn. Tři není v tomto případě imperativ slovesa třít, ale číslovka)

Elegie

Elegie? To slovo přede mnou nevyslovujte! Od římskejch elegií Commentarii de Bello Gallico, pokud jste aspoň trochu sečtlí v historickejch publikacích latinskýho rázu, tak mi rozumíte, po český elegie na Sibiři – jačího býka viděl jsem rohama trhat stěny jurty, mrmlal šaman, zchlastanej vodkou se probral, vyblil, zabánil čibuk, prostě šaman na dojezdu po transu, na sobě plášť z bílý kůže s černýma ornamentama, černá a bílá, černá a bílá, jako potrhanej černobílej film hrčící v promítačce ukradený na festivalu v Cannes agentama Čeky při projekci Křižníku Potěmkin, po zasněžený pláni se míhaly černý ukoptěný postavy, ten vystřelil, ten naproti sebou sek, to říjný šílenství jačích býků děje se z přetlaku, ale že po boji zůstal na střelama očesaným pahýlu borovice naraženej chlap, to už je libidózní perverznost, stažený kalhoty přimrznutý, bagan-

čata ukradený, vytřeštěný oči, otevřená pusa do výkřiku – a nic. Ticho. Jen promítačka hrčí – černobílej film je němej. Křik odvál buran. Vítr. Vítr. Vítr, ach vítr! Ty umíš, šamane, létat s větrem? Čekista čerstvě nabytým bagančetem vykopnul spoutanýho šamana z aeroplánu. Leť si! Řekněte přede mnou ještě jednou elegie a nebudu se znát, jelikož ale elegie má bejt dlouhá, povím vám na přidanou o mým pradědovi Božetěchovi. V Elegiobance si vyzved dvacet korun a koupil si v trafice viržinko; noviny ne, na noviny neměl nervy.

Řím

Jsou básníci, kteří neustále snovou básně. Cokoliv dělají, už o tom v duchu veršují a tkaničku u boty si zavazují jako Holan, ne ten špeditér, ten morous z Kampy. Obzvláště je přitahují cizí města; zanedlouho po básníkově návštěvě, dejme tomu Říma, se v knihkupectví objeví sbírka římských postřehů. Osobně mám za to, že v Římě se má básník přecpat saltimboccou, dát si na stojáka espresso a kochat se ruchem ulice a večer si zajít na fotbal na utkání Lazia a básnění pustit z hlavy. Nicméně i já jsem podlehl pokušení a jednu takovou báseň jsem spáchal. Nestojí za moc a dobře mi tak, ale ti dva staří vrásčití muži byli uhrančiví, uprostřed Piazza Sant'Egidio seděli na obrovských dřevěných černých kufrech, oba v černých oblecích starosvětského střihu, na hlavách černé klobouky. Kolem nich pobíhal a poštěkával černý psík a oni seděli a naprosto bez pohnutí hleděli kamsi přes náměstí.

d
v
a

sta
Ří m
u
ž
i

se
děli

a

hleděli

až tam

kam

n
e
d
o
z
Řím

Jateční romance

(duet)

Do ucha šeptals jemnůstky
teď přivádíš mě do úzkých
na ulici Jateční
padá na nás černej sníh.

V jemnůstkách to nevězí
že je tvůj jazyk hovězí.
V uchu mě dávno nelechtal.
Buč si ale to svý dál.

Co čekat od tebe za řeči
nežli tyhle prasečí!
Kdo myslíš že jsem
že chrochtáš rypákem?

Jako závoj smuteční
padá na nás černej sníh.
Vedeme lásku na jatky
já a ty.

Volební účast gumídků

Petr Štengl

* * *

Volební účast gumídků byla 80%
a výsledky voleb zněly jednoznačně:
duhový gumídek
jenže duhového gumídka
nikdo nikdy ani nespatřil
takže nakonec
byly volby prohlášeny za zmanipulované
a tudíž neplatné

* * *

Modrý a žlutý gumídek
měli spolu sex
ovšem jak spolu mohou mít
dva bezpohlavní jedinci sex
a na druhou stranu
co jiného z takového spojení
může vzejít
nežli zelený gumídek?
Řešila se ta patálie na všech úrovních
jedni požadovali zrušit sexuální výchovu na školách
druzí demonstrovali za právo na registrované partnerství
a za společnou výchovu dětí párů stejného pohlaví
těm dvěma stejně zeleného odebrala sociálka
protože byl moc hubený
a zelený gumídek
skončil v děcáku

* * *

Lidé z ulice zvoní u dveří naší firmy a ptají se: Šéfe, sháním práci. Neměli byste pro mě práci?
Přísně a korektně nečiním rozdílu v barvě pleti, když jim říkám: Jakejpak já jsem šéf? Ale máme plno. Nikoho neberem. Zkuste přijít v poledne, šéf teď hraje golf. Myslí si, že si z nich utahuju. Ale v poledne jsou zpátky a znovu odcházejí s nepořízenou. Vůbec bych si nepřál slyšet, co si myslí o golfu.

* * *

Zažil jsem už jednu revoluci
a co nevidět mě čeká druhá

Dějiny jsou perná šichta

Běžte si zvonit klíčema
ale až po pracovní době
říká šéf

* * *

> Biobůh
> není ten z kina
> Slavoj Žižek
> je nejnebezpečnější vítěz
> světové slampoetry
> ze starých undergroundů
> se staly rockové hvězdy
> Milan Kohout
> jezdí vybírat kontejnery mercedesem
> Milan Kozelka
> dostal vytoužený stotisícový grant
> Honzovi Těsnohlídkovi
> začali jeho obdivovatelé říkat MISTŘE
> a 600 světelných let od nás
> byla objevena planeta podobná Zemi

* * *

Prezident Obama
zrušil Benešovy dekrety
a v restituci vrátil Ameriku indiánům

* * *

Aniž by kdo skutečně stál
o pravdivou odpověď
je dobré na zeptání: Jak se máš?
odpovídat: Mám se dobře

Je dobré předstírat alespoň zájem
o to
jak se kdo má

Je dobré vědět
co byste si rozhodně s sebou nikdy nevzali
na opuštěný ostrov

* * *

Zdál se mi sen:

Odjel jsem do Afghánistánu
a vyprávěl tamním zemědělcům
o makových koláčích a buchtách s mákem

Smyslem mého snu
ostatně tak jako každého snu
bylo probuzení

* * *

Vzdali to už i poslední zoufalci
kteří se snažili něco říct
svým uměním
jen ještě jeden
byl odněkud z NY
on byl původně Polák
vyfotil svůj penis
a lidi se dívali na fotky
a pár se jich snažilo pochopit
co ten Polák chce
svým penisem sdělit
ale nejspíš nerozuměli pořádně polsky

* * *

Pro lidské pokolení
byla potřeba snění o létání
stejně nezbytná
jako potřeba sexu

všichni věřili
že nové pokolení básníků
generace singles
se narodí do šťastnější doby

poezie se odehrávala v řádu snění
sex v řádu fyzkultury

pak přišla krize
a všichni řešili
jestli se sex neodehrává v řádu snění
a poezie v řádu fyzkultury

kdo neměl sex
byl mimo

ve všeobecném mravním a kulturním úpadku národa
všichni vzpomínali na to
jak sokolstvo vždy dbalo o fyzickou zdatnost
a básnictvo o kulturu národa

deník Blesk začal na titulní straně
publikovat báseň pro tento den

všichni se shodli na tom
že bulvár čtou jen hňupi

* * *

Osudový antiperspirant
vystříkl svůj poslední doušek osvěžující vůně

národ postihlo davové šílenství
a ztráta rozumu proběhla napříč společenským spektrem
všichni začali smrdět
jen bezdomovci se začali cítit jak doma

* * *

Jaká krize?
Hypermarkety narvaný žrádlem
narvaný kupujícíma
co je to sakra za kapitalismus
když mají ve svátek zavřeno?
co je to za kapitalismus
když v lese nenatrefíte na jedinou reklamu?
osamocená orlice v širém poli
to nevytrhne
je mi jedno kolik přes zimu umrzne bezdomovců
je mi jedno jestli Japonci lověj velryby
já si dávám na Vánoce řízek
andělíčku můj strážníčku
opatruj mi mou ledničku
nenechte si namluvit
že jsme národ ateistů

* * *

TAHLE BÁSEŇ NENÍ O HONZOVI KUBÍČKOVI
ALE JE O DALAJLAMOVI
(Věnováno J.Kubíčkovi)
Falešnej marxistickej dalajlama
toho pravýho dalajlamu
schovává v kleci ve sklepě
konečně taky někdo (Honza Kubíček)
pochopil
a začal číst noviny jako poezii
a ještě pochopil
že praví básníci musí být šašci
koho Honza Kubíček schovává ve sklepě?
správná odpověď:
Honza Kubíček nemá sklep

* * *

Pokud byste dole v přízemí
hned vedle nástěnky
pověsili kříž s přitlučenou mrtvolou
a odstavili tam kuchyňskou linku
coby oltář
setře se rozdíl mezi panelákem a kostelem
sousedky se choděj vyzpovídat
na kafe, říkají
nájemníci se modlej k televizím a ledničkám
všichni věřej v nějaký to zmrtvýchvstání
ale nikdo v životě neviděl nikoho
koho by taková věc potkala
hlavně nikdo nechce bejt celej život mrtvej
k tomu stačí půjčka od komerčky
ta činí lidi nesmrtelnejma
a výtah je zase rozbitej
a když se vyšlape až do posledního
a vyleze se po žebříčku
a odklopí se ten železnej poklop
tak tam nahoře
je už opravdický nebe

* * *

Masturbovat
to je stejné
jako očekávat od Turecka
že se stane integrovanou součástí Evropy
jako mít pocit
že Ukrajina je přece jen tak trochu Rusko
ovšem Rusko není v žádném případě Ukrajina
jako věřit v lepší časy
co si člověk neudělá sám
to nemá
takže nejlíp si to stejně uděláš sám/a
kdo však tvrdí
že nikdy nemasturboval
ten se integruje dodnes

* * *

Chraňte své chlapečky
před katolickým kněžstvem
chraňte své holčičky
před židovskými ultras
naučte své děti zacházet s paralyzérem
přihlaste své děti
na kurzy bojových umění
ukažte svým dětem
kde se na lidském těle
nacházejí smrtelné body
chraňte své chlapečky a holčičky
před hodinami sexuální výchovy
chraňte své chlapečky a holčičky
v bezpečí svých hlubokých sklepů
(tzv. rakouský model)

* * *

Rozpoutáme válku
všichni poetičtí velikáni
zažili válku i osvobození
a měli o čem psát
psali o tom co prožili
ne o tom
co jim vyprávěli jejich otcové
vyrostlí v socialismu
za dob nemastné neslané studené války
rozpoutáme poetickou válku
mrtvých nepočítaně
masové hroby
a vše ostatní co k tomu náleží
po osvoboditelích budeme házet šeříky
a metat kameny
ženy budou plakat a muži zatínat pěsti
poetičtí váleční zločinci
stanou před haagským tribunálem
a všichni se budou snažit zapomenout
na zvěrstva
a budou brát neúčinné léky
aby se nebudili výkřikem
vprostřed noci
zbroceni potem
a nic už nebude tak jako dřív
a to je ta pravá síla poezie

* * *

(Věnováno Petru Královi, Jaromíru Typltovi, Martinu Langerovi, Ondřeji Hložkovi, Boženě Správcové, Pavlu Janouškovi, Václavu Havlovi, Václavu Klausovi ne, pejskovi s kočičkou a malému Bobši)

Pokud se vám bude snažit někdo namluvit
že tohle je delfíní poezie
nevěřte mu ani za mák
protože tohle psal zaručeně
jen nějaký rádobypoeta
který neví co je skutečná poezie
a snaží se jen zviditelnit tím
že vydává takový odpad za delfíní poezii
jelikož každý ví
že delfíní poezie je bomba
je pecka
je trhák
a všichni ji respektují a žerou
přestože delfínům
zatím ještě nikdo tak úplně neporozuměl
jen John. C. Lily
(to byl ten
který porozuměl řeči zvířat a ani neuždiboval)
ale poezie ho nezajímala
však mu taky delfíni řekli
že poezie skutečně není tím nejhlavnějším
co by je pálilo
tak proč by si s nimi povídal o poezii
a dost možná
že delfíni na poezii zanevřeli
když zjistili
že jim není k užitku
obzvlášť pak v okamžiku
kdy nazřeli
že funkce apelativní
převážila funkci estetickou
a i kdyby nepřevážila
tak stejně žádná estetika nevyřeší jejich průsery
týkající se znečišťování a oteplování oceánů
takže nevěřte nikomu
pokud jde o delfíní poezii
kór když je mu nad třicet
a vyvarujte se prudkých pohybů
neslušných výrazů

Druhý blok básnický

zvýšeného hlasu
a hlavně nekýchněte
v přítomnosti příručky
Jak se stát delfínem snadno a rychle

* * *

V televizi ukazovali
náčelníka amazonského kmene indiánů
„Všechno tohle kolem“ opsal rukou oblouk
„chtějí zaplavit. Les i naše domovy
a chtějí tu zbudovat přehradu“
pak byl střih
ve velkém sále se shromáždili
indiáni z různých kmenů
vyzbrojeni mačetami
luky a šípy
(proboha! snad ne otrávenými!?)
a pomalováni válečnými barvami
proti nim stál samojediný inženýr
s mikrofonem v ruce
aby jim vysvětlil
že když přijdou o les a svoje domovy
bude to jedině v jejich prospěch
indiáni začali tančit válečný tanec
mávat mačetami a napínat tětivy
pak následoval další střih
a po něm bylo vidět
jak inženýr leží na zemi
obklopen nasranými indiány
mikrofon bůhvíkde
krvácel z paže
nepřehledná situace
spousta křiku
pak další střih
zaměstnanci televizního štábu
soukají inženýra do auta
a uhánějí s ním pryč
z dosahu mačet a šípů
další střih
a znovu ten samý náčelník
co na začátku
opět ukazuje
co všechno zmizí pod vodou
„Nemůžeme dělat vůbec nic,
nemůžeme tomu nijak a ničím zabránit,“
říká
a po tváři se mu koulejí slzy
potom střih a závěrečné titulky
až do puberty jsem věřil tomu
že všechno
co se děje v televizi
je skutečné a pravdivé
říká se
že každý chlap
by si měl hledět uchovat
duši dítěte
a pokud o ni přijde
je s ním ámen

* * *

Existují děti
které nikdy nepoznaly matku
a přesto svoji matku
milují i nenávidí
existují světy
které dosud nikdo neobjevil
a přesto se najdou ti
kteří kvůli nim ochotně skončí na hranici
existují domy
v kterých nikdo nebydlí
domy plné palem se zplihlými listy
snícími o nekonečných bílých plážích
a hučení příboje

* * *

Usilovně se snaží pochopit rozdíl
mezi městem a lesem
metr samoty
se láme o rohy ulic
padá do kanálů
mizí ve vývratích
odplouvá potokem
srny s plachýma očima
se tísní ve vagonech metra
auta stojí bezradně
zaklíněna mezi kmeny smrků
není horšího rozdílu

* * *

Lid v tom neměl jasno
hrozily demonstrace a generální stávka
a tak ministerstvo kultury stanovilo komiksi
ve složení: Petr Král, Jaromír Typlt,
Martin Langer a Ondřej Hložek (ale Hložek byl jen podržtaška)
komikse měla za úkol
určovat co je poezie a co není
krátce po začátku jejího působení
byla vedením odborů odvolána stávková pohotovost
prudce poklesl počet sebevražd
a rapidně se snížila spotřeba antidepresiv
na slavnostním ceremoniálu
členové obdrželi za zásluhy řád dvouocasého lva
závěrem slavnosti vystoupila Helena Vondráčková
poté následovala travestishow

* * *

Stal jsem se šťastným majitelem louky
necelých 5 ha
bonita půdy – 3. kategorie
jistě
nic moc
ale co je doma to se počítá
vesničané si přes louku
– pardon – přes můj soukromý pozemek
krátili cestu
už si nekrátí
dvoumetrový plot
žádná vesnická tetka jen tak nezdolá
starosti mi dělá havěť:
ještěrky, brouci, myši, krtci, vosy, včely, motýli
ať si táhnou jinam
já chci mít na svém pozemku štábák
a ne pořád zakopávat o krtiny
a ohánět se před bodavým hmyzem
možná bych mohl obejít místní včelaře
a požadovat od nich poplatek
1 včela = 1 Kč/rok
jinak ať si létají sosat nektar jinam
pak bych také mohl otevřít vrátka
a začít vybírat mýtné
vesničané si zkratkou přes můj pozemek
ušetří čas i nohy
a částka 2 korun je vyloženě symbolická
nejsem vydřiduch
tak málo se dneska neplatí ani ne veřejných WC
uvažoval jsem i o tom
že bych za přiměřenou finanční kompenzaci
louku poskytl jako úložiště jaderného odpadu
stejně leží jen tak ladem
tak ať je k nějakému užitku
nemyslete si
nést věcné břemeno světa
není jen pro Atlasy

* * *

Japonci zabíjejí velryby
to se mi nelíbí
to se mi hrubě nelíbí
atomovku na Japonce!
ale co s tim nadělám?
neobjednám si velrybí su-shi
neobjednám si žádný su-shi
protože ho nemám rád
protože nemám peníze
na večeři v su-shi restaurantu
minimálně tak po jedný dýmovnici
do každýho su-shi restaurantu
ale co s tim nadělám?
koupim si v Lidlu
10 dkg vlašáku a dva rohliky
a ve svitu pouliční lampy
nadrásám angažovanou báseň
o tom
že Kanaďani jsou strejdomrdi
poněvadž zabíjejí tuleně
a já jsem šťastnej
že nemusim nic zabíjet
protože už je to všechno
předem zabitý

Druhý blok básnický

Poznal jsem tě

Milan Ohnisko

(Ukázky z rukopisu sbírky Nechráněný styk, která vyjde v nakladatelství Druhé město.)

ležel tam člověk

Na světě je
tolik věcí zvláštních

Třeba když se řekne
ležel tam člověk

koho napadne
že to mohla býti žena

****

nostalgie

V sedmdesátejch na základce
učily mě úči
chlupatý
jak vopice

Koukal jsem
jak jim to pod
punčochama pučí
což jitřilo mne velice

A jak byly dycky
tak krásně neurotický!

Je jaro 2011
vůkol voní květy třešní
ó kdežpak učitelky dnešní

(Iwanovi)

****

svině

Ať to vemu jak to vemu
zpronevěřil jsem se
už úplně všemu

Matkám otcům tchánům tchyním
ženám svým i ženám cizím
dětem bohu poesii

Mohu sic říkat Ještě žiji
ale ani že jsem přestal
užírati maso svini

mě už nespasí
asi

A ani ji

****

pohřeb

Labutě Lilie Marie Kyrie Kundy Líh –

a teď jsi tich
formou
ich

Poprvé potkal jsem tě
na Střeleckém ostrově
bylo mi sotva sedmnáct

Pršelo

Výstavu fotili tam
fízli převlečení za turisty
ty rozbít držku jednomu jsi chtěl

Nebál ses
a ani tančit na stole s trenkama na botách
ses nebál

Naposled potkávám tě tady
a tvůj hlas už jenom
z cédéčka kol zní

Smrt
ta jediná není herečka

I díky tobě
smiřuju se s ní

****

až otevrou se nebesa

Ochably mi svaly
a jsem lys –

Ni odhodlaly kosti
ty nejvyšší posty
ztéci na výsosti

Jisto až se konec
svalí s nebes na zem
leda blázen nepocítí bázeň

Bude-li tehdy, tváří v tvář
moje řeč toliko ano a ne?

Myši... Spasiž myši!

A krysy domine
vždyť mají svatozář

Myši a krysy
osvoboď dřív než
zpod kamene mne

****

co mi dnes můj dávný přítel

No jo no –
Láska

Druhá žárlila na první třetí na druhou
čtvrtá nesnášela všechny tři

Před pátou nesměl jsem zmínit devátou
a před devátou pátou

Pásly po všem

A každá o každé tvrdila
že je to kráva

No jo no –
Nakonec měly všechny pravdu

****

jiné smrti

V nočním lese
ocitl se
jsem a ani nevím jak

V dáli houkal mrak
a kol mechu divoženky žaly

A náhle byl jsem zase malý
(možná taky někdo jiný)
svítalo
a vyklidnil se svět

V duši mír a všude mírně
vločky bílé jako sníh
za boltce mi padaly
za krkem teple studily

Jsou určitě jiné ženy
jsou určitě jiné životy

A určitě i jiné smrti

Proč jsem to nevěděl už dávno

(Viktorce)

****

zítra bude zase dobře

Zítra půjdem na honitby
budeš šťastná jako nikdy

Zítra půjdem na ptáky
půjdeš ty a já taky

Zítra půjdem na bizóny
nebuď lásko jako ony

Zítra půjdem na grizzly
všechno jsou to nesmysly

Druhý blok básnický

Zima jí sluší

Petra Strá

Umí vzít za chleba
mrzne a nikde to ani
moc nevoní
nenarušuje
Nosí vlněnou halinu vlňák
modrý jak mrak
a jak volavky zobák
a peří volavky modrošedé
a boty vysoké černé lesklé
lakované

Neděli zadělala tak
že posbírala mák
a upekla obraz který
pověsila zpátky
na stěnu mezi ostatní

plechy
obraz horký jak dotek
nebo paměť
nebo krev
pes vyběhl ven
Vytím vyryl:

do dálky se nese
bíle a ve žmolcích natrhaný dech
smíchaný s jinou bílou
barvou na pozadí

A potom to celé
vzal a poslal nahoru

mezi ostatní páry
tak jak házel tou
svojí hlavou

Na černém stole až na úplném dně
leží sladkovodní hustě pocukrovaná ryba
a co kdyby náhodou ještě velký nůž
kudla která by vystrašila i stín
Podvečer do svíčky štíp

Ostrá motyka
opřená o dveře
se pohnula
aby
poodlepovala tenkou
dlaní zmrzlou hlínu
vyčichala studeným
nosem zelený list
a zasmála se dřevěně
když se opět opřela
o dřevěné dveře
Ještě tu byl jiný zvuk
To ano ten pes ale i jiný
ještě další jiný zvuk

Slova navlečená na niť
těsná nehybná ohmataná
tmavá
ztísněná jako korále
jedno vedle druhého kolena
a na nich a kolem nich
její dlaně
Pak vstane otevře šuplík zavře ach a
otevře a ještě tam položí kus
placatého květu
a zavře

Několik dalších hodin
Položená na polštáři
Ten je zimou zmokřelý
a noc je blízko i daleko
Konvice na kamnech stojí
Sníh padá do hlubokého snu

Ráno v teplém kabátě uprostřed ramen vyšívaném
světlém až na zem odchází k lesu
jde po jednonohých stopách lišek
hřibů čirůvek a dalších sousedů a sousedek
obložených sněhem mezi sněhem
Prvního koho potká je děda v hnědém širokém klobouku
s bílou krempou což není nikdo jiný
než jedlý klouzek kravský

Protipohybem uvolnila šňůrky
prostrčila hlavu a pověsila na věšák
Na něco na co vlastně myslela když
zakopla v přeplněné chodbě
spojovatelce ode dveří ke dveřím
Flákla sebou tak že to byl zázrak
Nahá v té zimě na zemi se smát
Líp než kdovíjaké dítě

Z kraje předsíně do ní naválo
Vzala do dlaní sníh a přilepila si ho
na tváře Vzpomněla si
Ten sen se jí zdál o houbě vysoké jak strom
Tváře jí zrůžověly Vzpomněla si že
zima jí sluší

Třetí blok – cestovatelský

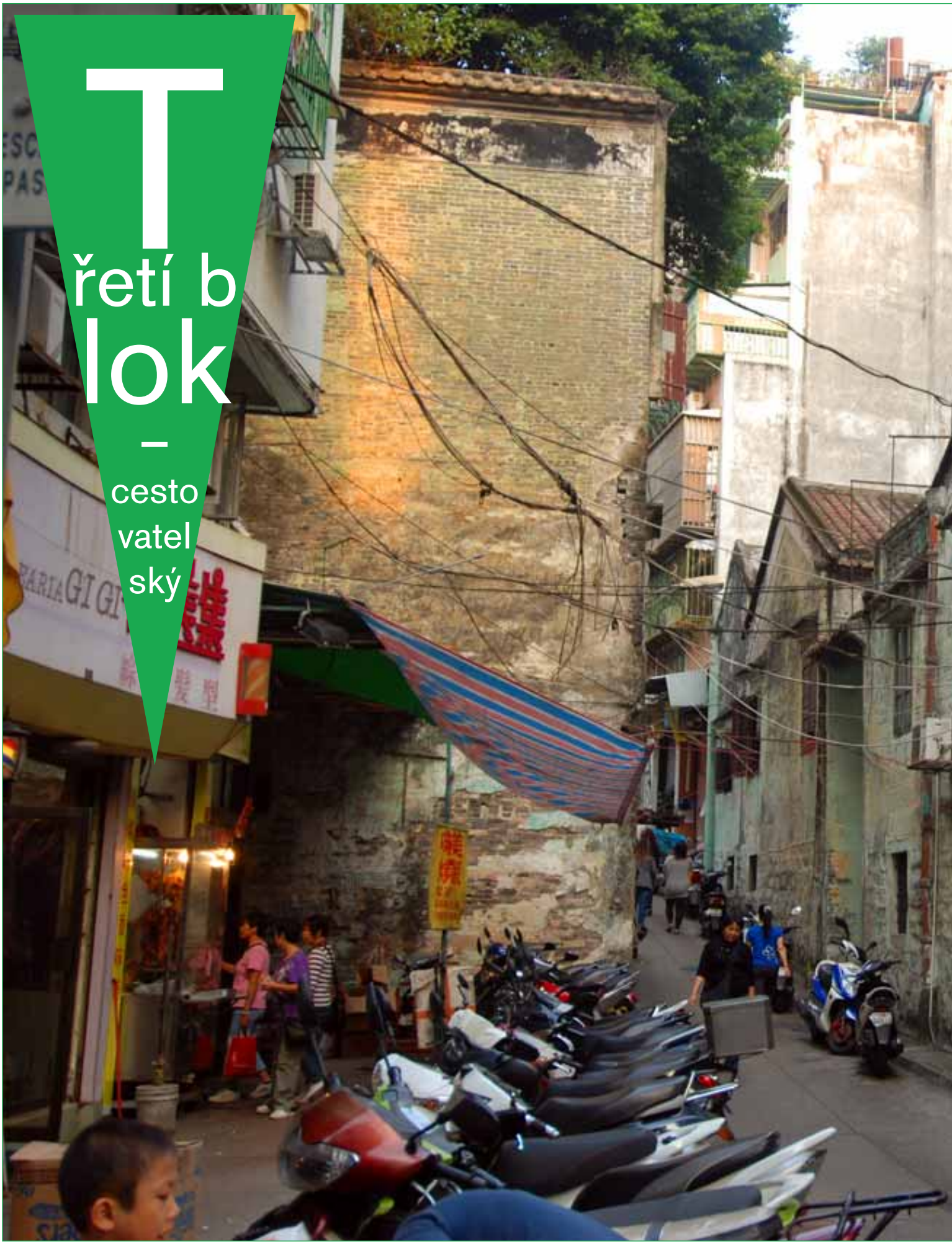

Zuzana Chvatíková: Čína očima – Macao druhým okem

O Macau se obecně tvrdí, že bylo první evropskou kolonií v Číně a zároveň poslední evropskou kolonií na asijském kontinentě. Když se v tom ale člověk začne vrtat, zjistí, že s tím prvenstvím je to vlastně vachrlaté, a to nejen proto, že z dochovaných pramenů nelze přesně doložit datum počátku Macaa jako kolonie, ale hlavně proto, že není jasné, jestli Macao vůbec kdy status kolonie mělo a jestli opravdu bylo portugalskou državou. V současné době je zde sice portugalština hned po kantonštině (tedy čínštině, kterou se mluví v Macau, v Hongkongu a okolí) druhým oficiálním jazykem a Macao působí na první pohled velmi portugalsky, ale z půl milionu celkového počtu obyvatel Macaa tvoří Portugalci a macauští míšenci – Macaučané – dohromady méně než 2 % populace. Macauských starousedlých Číňanů je asi 40 % a kvůli nedostatku pracovních sil je Macao téměř z poloviny obydleno přistěhovalci z Číny, kteří sem přibyli v 21. století.

Prochází-li se člověk tímto zapeklitým městem, často se setkává s tím, že některé místní názvy existují ve dvojí verzi, kdy ale čínská verze není překladem té portugalské a naopak. Například ulice jménem Hlavní (Rua Central) se tu čínsky jmenuje „Dračí silnice“ (Lung sung zing dai lou). Silnice jménem Kuřecí průsmyk (Ga geng maa lou) je tu v portugalštině pojmenována jako „Cesta z Kozího mysu“ (Estrada Da Ponta Da Cabrita). Nejenže to komplikuje situaci, když se člověk potřebuje zeptat na cestu, ale možná to vypovídá o tom, že dvojakost tohoto místa nespočívá ani tak v tom, že by se tu obě kultury mísily, ale spíše v tom, že zde žily vedle sebe a vzájemně se ignorovaly. Vyvinul se zde sice jakýsi místní jazyk, kreolština zvaná patuá, která je směsicí malajštiny, sinhálštiny (jazyka, kterým se mluví na Srí Lance) kantonštiny a portugalštiny, ale ta má v současné době jen pár desítek mluvčích, nikdy se nevyučovala a nikdy nebyla jazykem oficiálním.

Ulice Hlavní

Začneme-li zkoumat hostorii tohoto města, dočteme se v sekundárních pramenech například to, že Portugalci si celou dobu jenom mysleli, že to je jejich území, a Čína jim nikdy oficiální souhlas k jeho držení nedala, což vyšlo najevo až v roce 1999, kdy se Portugalsko Macaa vzdalo. Portugalci sice měli už od roku 1583 v Macau jakousi formu správy, tedy volený senát, který přestože sestával pouze z portugalských obyvatel Macaa, byl uznáván i Čínany, kteří se na něj obraceli, pokud byli ve při s portugalskými usedlíky. Ovšem ve chvíli, kdy v jednom konkrétním případě měl být potrestán jakýsi proti běžnému právu se provinivší macauský Číňan, se do toho hned vmísila nejbližší sousední čínská prefektura a důsledně pohrozila, že o čínských provinilcích smí rozhodovat jenom úřady čínské. Stejně tak se brzy ukázalo, že bez souhlasu nejbližších sousedních čínských úřadů se v Macau například nesmějí stavět domy. Jakápak tedy portugalská suverenita?

Macao nebyla pastva jen pro obchodníky, ale samozřejmě i pro misionáře. Dodnes je mezi obyvatelstvem asi 6 % křesťanů, většina z nich čínských.

Barokní kostely tady v subtropech mají tu zvláštnost, že klenby jsou dřevěné a mají velmi mistrně vyvedené krajkovité průduchy, které zajišťují mezi klenbou a střechou stálé aspoň nepatrné proudění vzduchu, což ve vlhkém prostředí zamezuje tvorbě plísně.

Podle návrhu italského jezuity Carla Spinoly byla katedrála svatého Pavla, jako součást prvního semináře západního typu na Dálném východě, postavena v roce 1602 jezuity uprchnuvšími z Japonska. Po čase byli jezuité vyhnáni a budova sloužila jako kasárna. V roce 1836 při tajfunu chrám potřetí vyhořel a zbyla z něj jen přední fasáda. Zajištěna proti zřícení byla až v roce 1990.

Třetí b

Uvnitř chrámu samozřejmě není chladno, ale dusno, a proto je tu větrák naprostou nutností.

Dějiny Macaa jsou prý obrazem vývoje vztahu Číny k západnímu světu, tvrdí historik Zhidong Hao. Pídí-li se člověk po začátku portugalského osídlení v Macau, zjistí, že za vlády dynastie Ming se kolem začátku 16. století našeho letopočtu Portugalci mermomocí snažili v Číně usadit, aby získali možnost obchodovat s Východem. Jelikož se o to snažili násilím, byl nakonec jakýkoli obchod s cizinci a jejich pobyt na území Číny císařem zakázán. Traduje se ovšem historka, že když jednoho dne kolem roku 1516 v bouři zakotvila portugalská obchodní loď na místě dnešního Macaa, což byla tehdy jen rybářská vesnice, uprosila posádka Portugalců místní obyvatele, aby je nechali na pevnině usušit náklad, a po několika měsících se jí nakonec prý podařilo podplatit tamního místodržitele a ten je nechal, aby se tam usadili. Přímý důkaz o tom samozřejmě neexistuje a zlí jazykové tvrdí, že si to Portugalci celé vymysleli, aby ukázali, jak byli tehdy Číňané zkorumpovaní. Když se prý císař dozvěděl, co se stalo, Portugalce nevyhnal, ale využil je naopak k tomu, aby ve své strategicky výhodné poloze při ústí Perlové řeky bránili příjezdu jiných cizinců. Z původního úplatku se v roce 1557 stal roční poplatek, který Portugalci Číně platili až do roku 1849. Číňané totiž zjistili, že z Portugalců mohou mít i další výhody jako obchod s Japonskem, který byl v důsledku japonských válek s Čínou už od roku 1547 císařem zakázán. Vývoz čínského hedvábí a dovoz japonského lakovaného nábytku a stříbra tak mohli čínským obchodníkům výhodně zprostředkovávat právě Portugalci, což se hodilo všem třem stranám. Macao se tedy po městech Goa (v Indii) a Malacca (v Malajsii) stalo důležitým obchodním uzlem a do roku 1842, kdy Anglie obsadila Hongkong, jediným místem kontaktu mezi západní civilizací a Čínou. Portugalci dělali Číně ovšem radost i jinak. Během opiových válek odrazili kromě pirátů od čínských břehů úspěšně i Holanďany a Angličany. Přesto to trvalo až do roku 1887, než Čína na portugalskou žádost konečně souhlasila se vznikem smlouvy, která po vzoru Hongkongu dávala Portugalcům právo Macao užívat na neomezenou dobu. Ovšem za sto let, při předávání Macaa zpět Číně, vyšlo najevo, že tato smlouva vlastně Pekingem nikdy nebyla formálně ratifikována. Snad úřední šiml? Do Pekingu prý došla, ale tam ji čínská strana „nějak zapomněla“ podepsat. Přesto bylo během druhé světové války Macao jakožto součást Portugalska uznáno Japonskem ja-

ko neutrální, a stalo se tedy jediným svobodným přístavem na jihu Číny. To ovšem není ten poslední z paradoxů v dějinách Macaa. Když se v 60. letech macauské čínské obyvatelstvo vzbouřilo proti portugalské nadvládě, rozhodli se Portugalci udělit Macau nezávislost. Vláda v Číně však toto rozhodnutí kupodivu nepřijala, a to ani když Portugalsko tento návrh zopakovalo ještě v 70. letech. Macauští si na svou nezávislost tedy museli počkat ještě víc než 20 let. Nyní má sice Macao oficiálně samosprávu, ale jenom na dalších 40 let. Na tu dobu má zaručenou svobodu slova, svobodné volby, vlastní vládu, úřady, měnu a celní a imigrační politiku. Zároveň je ale součástí Číny, odkud má už teď dosazeného guvernéra. Jakápak tedy nezávislost?

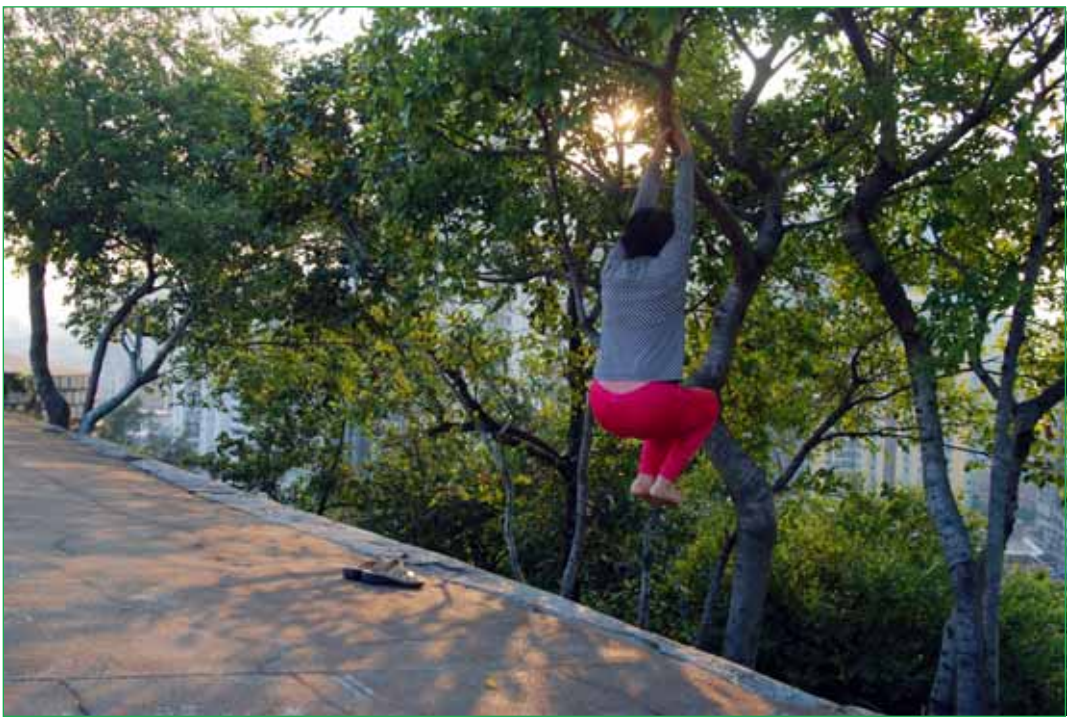

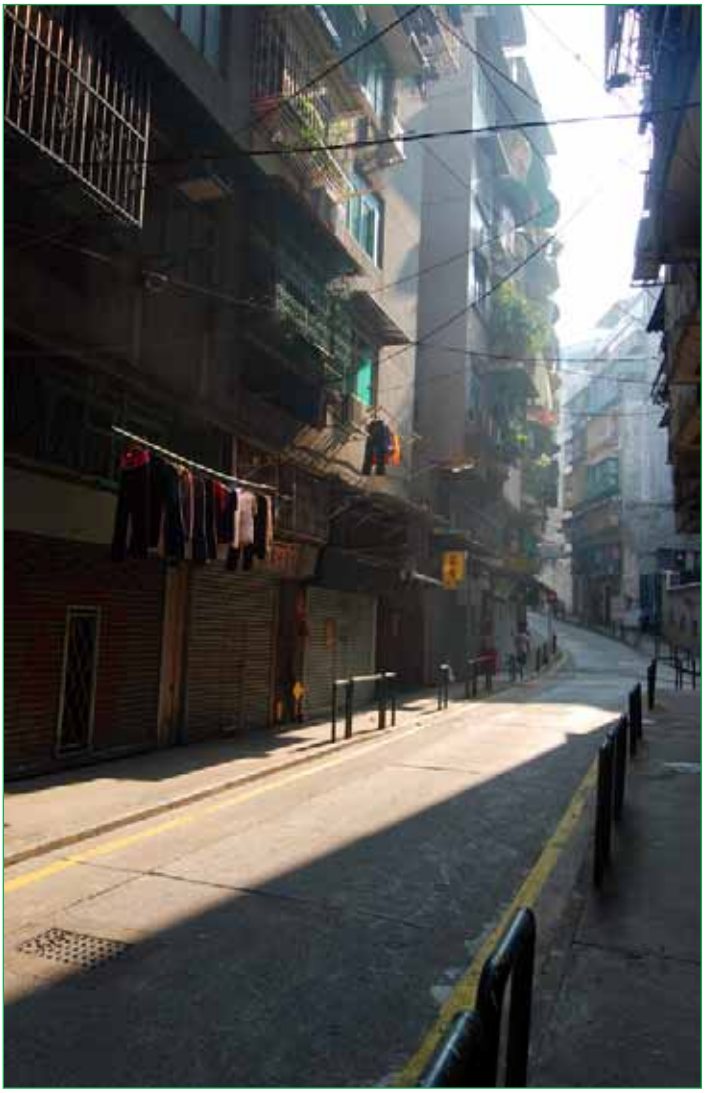

CAB.ZZ
CTM
澳門電訊

Zatímco macauské honosné kostely a jiné četné budovy v portugalském stylu jsou součástí UNESCO a vláda vynakládá velké zdroje na jejich opravu a udržování, architektonicky zajímavé budovy v čínském stylu většinou nijak chráněny nejsou, a pokud ano, jsou opečovávány pouze minimálně. Přitom právě Macao je jedním z mála míst, kde ještě existují zcela původní taoistické, buddhistické a tradiční čínské chrámy. Macauská encyklopedie říká, že v tomto malém městě jich je celkem 36. V Číně byla většina tradičních chrámů zničena během „kulturní revoluce“ a v Hongkongu a na Tchaj-wanu byly všechny přestavěny jako kopie, anebo byly dokonce zcela modernizovány. To ostatně platí i o většině jiných staveb ve starém i novějším čínském stylu.

Cukrová třtina, která se na místě lisuje a šťáva z ní se prodává jako nápoj.

T
řeti
lo
–
ces
vat
sk

Jak dlouho tedy tyto budovy v Macau vydrží, je otázka. Obvykle totiž vítězí čínská pragmatičnost. Ti, kdo se Macaem zabývají, tvrdí, že kromě jeho geografické polohy si zde nemůžeme být ničím jisti, ať už se to týká minulosti, budoucnosti, ale dokonce ani přítomnosti. A tak pokaždé, když člověk do Macaa přijede, má spíše pocit, že už přijel pět minut po dvanácté.

Použitá literatura:

Zhidong Hao: Macau History and Society (Hong Kong University Press 2011)

Jonathan Porter: Macau: The Imaginary City (Westview Press 1999)

Christina Miu Bing Cheng: Macau: A Cultural Janus (Hong Kong University Press 1999)

馬里奧餅店
$10

Třetí blok – cestovatelský

Tomáš Koloc
Obrázky z Walesu

Metro Letiště

Vlaková zastávka Ženeva-letiště vypadá jako zastávka pražského metra. Přibližně kilometr před konečnou zajede vlak do podzemí, ze kterého vám stačí vyjet po jezdicích schodech a octnete se v terminálu letiště.

„Tak ahoj," říká mi David, člen sicilské rodiny Ferraro z Bernu, která mě před dvěma lety pro mé výjimečné schopnosti adoptovala (poznámka autora: nešlo o schopnosti typu usekávání prstů nebo zalévání živých nohou do mrtvého betonu, ale o bezhlučné vyndávání žebříku z kufru auta a bleskurychlé očesání cizího ovocného stromu, jehož plody byly obratem rozprodány v bernské tržnici).

Poté, co se s Davidem po italsku rozloučím polibkem na tři tváře, rozcházíme se na dvě různé světové strany. Zatímco on jede metrem zpět do Bernu, já se šourám k pultu s nápisem check-in.

„Czech Republic?" vrtí překvapeně hlavou úředník, kterého potkalo to neštěstí, že se mu dostal do ruky můj cizokrajný pas. „Je ne sais pas."

Bere do ruky tlustý seznam zemí světa, zuřivě v něm listuje tam a zpátky a beznadějně opakuje: „Je ne sais pas! Je ne trouve pas!"

„A proč to potřebujete najít?" ptám se ho v jeho mateřštině, kterou jsem se naučil od své matky, která v tomto městě vyrostla pod pseudonymem Olža Šalipeka (v originále Olga Chaloupecká).

„Protože nevím, jestli vás mohu pustit do Velké Británie bez víza."

Podávám mu svůj zvací dopis – tedy mail – a kód na letenku. To ho poněkud upokojí, nicméně nepřestává zuřivě listovat seznamem.

„Tu con, ca c'est sur T, comme Tchécoslovaquie, non C comme Chechnie."

„Ty vole, to je pod Té jako Československo, ne pod Cé jako Čečensko," radí mu potichu druhý úředník od sousedního pultu, díky kterému za sebou vzápětí zanechávám štrúdl Švýcarů, procházejících potupnými kontrolami, a s jeho úředním doprovodem vkráčím přímo do letadla.

„Jak to že jste mě nechal jen tak projít?" ptám se ohromeně v tubě od vysavače, která vede přímo do letadla, načež dostávám odzbrojující odpověď: „Když jsme vás s tímhle pasem pustili do Švýcarska, tak z něj už vás pustíme lehko."

Můj první let

Kolikrát jsem jen o téhle chvíli snil! Poprvé v životě sedím v letadle! (Takhle jsem si to tedy nepředstavoval!)

Vypadá to tu jako v autobuse Čáslav–Třemošnice, s tím rozdílem, že v letadle jsou po každé straně čtyři sedadla ve velikosti dvou sedadel v autobuse. Alespoň že jsem si probojoval cestu k mrňavoučkému okýnku. Zatímco otevírám svazeček Jakub a jeho pán ze sebraných spisů Milana Kundery, tryskový motor řve jako jaderná elektrárna v Černobylu před výbuchem. „Musíme důvěřovat svému autorovi, pane," křičí Jakub, ale není mu rozumět, protože letadlo se právě rozjíždí – rychlostí, která mi připomíná rozjetý trabant mého strejdy Pavla.

„S tím letadlem to byla vůbec blbost," proběhne mi hlavou, ale když si prohlédnu lístek na vlak z Bernu do Ženevy, který je třikrát dražší než letenka ze Ženevy do Anglie, s vděčností myšlenku zase opustím.

Na scéně se objevuje letuška z Orientu, kterou podle přízvuku umisťuji buďto na Moravu, nebo na Slovensko:

„Vítejte na palubě společnosti EasyJet. Pokud by hrozilo nebezpečí pádu, stiskněte tlačítko na sedadle před vámi. Zprovozní miniaturní nafukovací člun."

V tu chvíli letadlo udělá prudký obrat a rozjede se rychlostí, jakou jsem ve strejdově trabantu v životě nezažil – a během třiceti sekund pod sebou vidím proslulý ženevský gejzír jako drobný vír v umyvadle.

„Ty vole!" uklouzne mi.

Naštěstí mi tu nikdo nerozumí...

Letiště East Midlands

Po dvou hodinách mraků, v nichž v jednu chvíli spatřím stavebnici, která připomíná zmenšený londýnský Tower Bridge, přistaneme uprostřed louky se dvěma hangáry. Na jednom z nich stojí CESTUJÍCÍ ZE SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ A IRSKA a na druhém OSTATNÍ SVĚT. Zařadit se do příslušné fronty je už pro mě lehké.

Úředník, který přijímá pasy, je poměrně znuděný.

„United States" – razítko.

„United States" – razítko.

„United stamps – stamp"

(Poznámka autora: Nevím, proč všichni Američané cestují do Anglie přes Švýcarsko.)

„United States – stamp... Oh! The Czech Republic! Co budete dělat ve Velké Británii?"

Jsem trochu dotčený, že ten den musím mluvit v už druhém cizím jazyce, začínám tedy pomalu s jednoslovnými větami.

„I will work like an au-pair (francouzský přízvuk)."

„You will work like what?"

„Au-pair (stále)."

Úředník stále nerozumí.

Rozhodnu se mu to tedy vysvětlit názorně.

„Ironing, sir. Taking care of children, sir. Cutting the lawn, sir. Washing dishes, sir."

Úředník vyvalí oči, protože tak upřímného gastarbajtra ještě neviděl. Něco mu ale šrotuje v mozku a když se mu to v něm spojí, cítím, jak to ve forbesu cinkne a oči se rozsvítí výhrou."

„Oh, I see, you'll work like an au-pair (anglický přizvuk)," a vrazí mi do pasu vstupní razítko.

Pochopil on, pochopil jsem i já: „Milej chlapče, nejseš v Ženevě, mluv a chovej se tu jako na ostrově!"

Na ostrově

„Jseš na ostrově, jseš na ostrově, říkej si to pořád dokola," říkám si, když místo splachovadla najdu na kraji záchodové výlevky přístroj podobný klice. Zaberu jednou, voda neteče. Zaberu podruhé, potřetí, a teprve

Než se vzpamatuju z leknutí, sedím v autě na místě řidiče, kde se místo volantu válí černý smuteční klobouk, zatímco vedle mě, na místě spolujezdce (tedy u nás by na tom místě bylo místo spolujezdce), sedí čtyřicetiletá černá vdova, říká, že se jmenuje Charlotta, a zatímco jedním chapadlem (nutno uznat, že docela pěkným chapadlem) potřásá mou rukou, tím druhým už zručně krouží volantem (na místě spolujezdce) a po úplně špatné straně vozovky si to se mnou štráduje pryč z Anglie.

Než to Charlotta dořekne, objeví se první dvojjazyčná cedule a o zatáčku dál zastavujeme. Před námi stojí typická britská ulice, v níž jsou na sebe nalepeny domy, které považuji za viktoriánské. Když se na to Charlotty zeptám, vysvětlí mi, že domy jsou georgiánské, to znamená ještě o sto let starší. Poté, co vystoupím po stařičkém schodišti do pokoje, který je mi vyhrazen a pocítím potřeb po základním zabydlení se, však následuje další série otázek a odpovědí.

když začnu hystericky pumpovat sem a tam, rozlehne se záchodem úlevný zvuk řítící se vody.

It was a hard days night, and I've been working like a dumb – v hale mě naštěstí z reproduktorů vítají Beatles, takže dva britští bobbyové v černých uniformách s typickou vysokou helmou mi už nenahánějí strach, ale přijdou mi spíš jako Klub osamělých srdcí seržanta Pepře.

V tu chvíli se za mnou objeví žena v černém oděvu vdovy a říká: „Tak jsem si pro tebe přišla."

Než se vzpamatuju z leknutí, sedím v autě na místě řidiče, kde se místo volantu válí černý smuteční klobouk, zatímco vedle mě, na místě spolujezdce (tedy u nás by na tom místě bylo místo spolujezdce), sedí čtyřicetiletá černá vdova, říká, že se jmenuje Charlotta, a zatímco jedním chapadlem (nutno uznat, že docela pěkným chapadlem) potřásá mou rukou, tím druhým už zručně kroutí volantem (na místě spolujezdce) a po úplně špatné straně vozovky si to se mnou štráduje pryč z Anglie.

Anketní otázky, které jsem Charlottě položil po cestě autem

Otázka číslo jedna: Kde to jsem?

Odpověď: Někde uprostřed Anglie, mezi městy Derby, Nottingham a Leicester, která se tak dlouho hádala, kdo z nich bude mít letiště, až se rozhodla vystavět ho přesně uprostřed.

(Poznámka autora: Tato odpověď mě upokojuje: Derby znám ze zápasů Sparty a Slavie a z Nottinghamu byl šerif, kterému vždy zasolil hrdinný zbojník Robin Hood.)

Otázka číslo dvě: Kde je Sherwood? Žije tam ještě Robin Hood?

Odpověď: Jedeme skrz něj. Robin už tu nežije.

(Poznámka autora: To se nedivím. V tomto lese není po stromech ani památky.)

Otázka číslo tři: Proč máš na sobě smuteční šaty?

Odpověď: Jedu z pohřbu vzdáleného strýčka z Derby, kterého jsem neznala, ale na pohřeb jsem musela, protože jsem po něm dědila. A tebe jsem měla při cestě.

(Poznámka autora: To mi nezní moc optimisticky...)

Otázka číslo čtyři: Jak poznám, že už jsme ve Walesu?

Odpověď: Až začnou být cedule dvojjazyčné.

Než to Charlotta dořekne, objeví se první dvojjazyčná cedule a o zatáčku dál zastavujeme. Před námi stojí typická britská ulice, v níž jsou na sebe nalepeny domy, které považuji za viktoriánské. Když se na to Charlotty zeptám, vysvětlí mi, že domy jsou georgiánské, to znamená ještě o sto let starší. Poté, co vystoupím po stařičkém schodišti do pokoje, který je mi vyhrazen a pocítím potřeb po základním zabydlení se, však následuje další série otázek a odpovědí:

Anketní otázky, které jsem Charlottě položil po příjezdu domů

Otázka číslo pět: Kde je vypínač na světlo?

Nonverbální odpověď: Charlotta zatáhne v rohu místnosti za šňůru podobnou splachovadlu, jak ho známe u nás doma, které ale končí malou dírkou ve stropě, načež se mi rozsvítí... že takhle je to tu všude...

Otázka číslo šest: Jak si mám umýt ruce?

Nonverbální odpověď: Charlotta nejprve zašpuntuje umyvadlo a pak otočí kohout-

kem s nápisem COLD, od něhož vede jedna trubka se studenou vodou, poté otočí kohoutkem s nápisem HOT a z druhé trubky pod ním začne téct voda horká. Pak oba kohoutky zavře a s opovržením mi řekne: Sáhni si!

(Poznámka autora: Neřekne kam, ale já chápu, že do umyvadla.)

Když si sáhnu, ucítím, že v umyvadle je stejná vlažná voda, která u nás teče po libosti z jediné trubky, již máme k dispozici.

Když si umyju ruce, dostanu od Charlotty klíče od domu a dozvím se, že před domem stojí auto mého kamaráda Honzy, který mi tuto práci sjednal a který dělá au-paira ve městě na druhém konci okresu.

Když se usadím vedle něj na místě řidiče, sevře Honza volant a zcela vážně se zeptá:

„Tak co, jaká byla voda?“

Den druhý

Nejenže se probouzím s hroznou kocovinou, ale navíc si s hrůzou uvědomuji, že jsem ve Velké Británii. Charlotta mi při snídani něco vypráví, ale já jí vůbec nerozumím, a už vůbec jí nedokážu odpovědět, protože se mi po včerejší pijatice všechna angličtina vykouřila z hlavy a místo ní se tam objevila francouzská švýcarština, kterou jsem mluvil poslední měsíc. Jediné, co chápu, je, že dnes není můj pracovní den, ale den školní, což znamená, že mi z domovského Monmouthu za chvíli odjíždí autobus do sousedního Chepstow, ke budu brát kurzy anglického jazyka ve třídě cizinců. S penězi na autobus v ruce se dopotácím na zastávku a snažím se srozumitelně říct: „Chepstow.“

Vyjde mi to už na první pokus.

Jakmile si ale sednu, uvědomím si, že mám nejspíš delirium tremens. Do autobusu na každé zastávce přistupuje neuvěřitelné množství dětí všeho věku, ale všechny mají na sobě jen jediné šaty podobné nějaké šílené uniformě z viktoriánských dob.

Kam jsem se to sakra dostal?

Když se v Chepstow vypotácím z autobusu, ptám se kolemjdoucích jazykem, kterému nerozumím ani já sám, na jméno školy, kterou mám navštěvovat. Nejspíš mi nikdo nerozumí, ale všichni mi ukazují jedním směrem. Že by všichni cizinci ve městě vypadali tak jako já?

Když školu najdu, usadím se ve třídě, kde postarší učitelka kolem šedesátky vypráví něco o rozepřích svého mladého přítele se svým starým kocourem, načež nás vyzve, abychom se představili a řekli, jak jsme se sem dostali.

Moje prezentace zní takto:

„Jmenuju se Tom. Jsem z České republiky. Ještě včera jsem byl ve Švýcarsku. Kamarád mi tu domluvil práci, vožral mě a pak zmizel. Co mám dělat?“

Nikoho to ale nedojme, protože další student vypráví:

„Jmenuju se Čingiz. Jsem z Uzbekistánu. Dostal jsem se sem v zavazadlovém prostoru letadla v bedně s kaviárem. Mám se dobře.“

Když se vypotácím ze školy, volám Honzovi, který v tomto městě pracuje, ať si mě okamžitě vyzvedne. Dorazí asi za čtvrt hodiny, na nic se mě neptá, dotáhne mě do supermarketu Waitrose, kde koupí pro sebe i pro mě celé grilované kuře s hranolky, které pak do sebe ládujeme na opuštěném nádraží u trati, kterou zrušili. Pak mě Honza doprovodí na autobus, obejme mě a pošle mě do Monmouthu. V tu chvíli začne lít jako z konve z nebe i ze mě.

Když se vypotácím ze školy, volám Honzovi, který v tomto městě pracuje, ať si mě okamžitě vyzvedne. Dorazí asi za čtvrt hodiny, na nic se mě neptá, dotáhne mě do supermarketu Waitrose, kde koupí pro sebe i pro mě celé grilované kuře s hranolky, které pak do sebe ládujeme na opuštěném nádraží u trati, kterou zrušili. Pak mě Honza doprovodí na autobus, obejme mě a pošle mě do Monmouthu. V tu chvíli začne lít jako z konve z nebe i ze mě.

Charlottiny dvě pračky neustále perou, perou a perou a žehlicí místnost vedle prádelny je neustále plná vypraného, vypraného a vypraného – ale nevyžehleného prádla. Moje každodenní šichta začíná tak, že zapnu magič, který mi půjčili au-pairi ze zdejšího okresu, vrazím do něj jedinou kazetu, kterou mám, výběr Richarda Müllera, z kazeťáku se ozve „Je tlaková níííííž“, načež se podívám na oblohu šedivou jako dekl od kanálu a padnu zmoženě na hromadu prádla.

Cestou domů si ke mně sedne jeptiška. „Viděla jsem tě, když ses loučil s kamarádem. Tobě je smutno, viď.“

Zjišťuji, že se slzami se mi znovu vrátila angličtina. Vyprávím jí celý svůj příběh, jak jsem odešel ze školy, jak jsem se dostal do Švýcarska a sem, jak se mi nechce vracet a jak jediný, komu tu rozumím, je Honza, který bydlí na druhém konci okresu.“

Představíme se. Jeptiška se jmenuje Mary.

„Tome, naše duše je jako příroda. Dokud prší, budeš brečet. Ale jak se rozsvítí sluníčko, všechno bude lepší. A pak pořád a pořád.“

Mary vystupuje ve vesnici Treleck, kam jede na dovolenou za svým bratrem, který je tu farářem.

Předtím mi ale ještě stačí dát svou adresu.

Krátce potom přestane pršet a z mraků vykoukne slunce.

Den asi tak sedmý

Už jsem „stabilizovaný“. Každé ráno se koupu, protože sprcha tu není. Potom připravuju snídani sestávající z dutého anglického chleba podobného vece, soleného másla, několika zavařenin a müsli (müsli znám, protože to je švýcarské jídlo). Po této hubené hostině odchází otec rodiny Tim, který je ředitelem zdejšího gymnázia, do gymnázia a jeho žena Charlotta, která v nedalekém městě Usk vlastní takzvané well-being centre (budu se jí muset zeptat, co to znamená), odveze nejdřív do školy své syny Andyho a Joea a pak jede do svého centra.

Hubenému Andymu je devět a tlustému Joeovi sedm.

Ti ale nejsou hlavní náplní mé práce, protože jsem po většinu dne ve škole.

Mou hlavní prací je žehlení.

Charlottiny dvě pračky neustále perou, perou a perou a žehlicí místnost vedle prádelny je neustále plná vypraného, vypraného a vypraného – ale nevyžehleného prádla. Moje každodenní šichta začíná tak, že zapnu magič, který mi půjčili au-pairi ze zdejšího okresu, vrazím do něj jedinou kazetu, kterou mám, výběr Richarda Müllera, z kazeťáku se ozve „Je tlaková níííííž“, načež se podívám na oblohu šedivou jako dekl od kanálu a padnu zmoženě na hromadu prádla.

Problém je v tom, že jsem na ostrov přijel jen v těch kalhotách a košili, které mám na sobě, v batohu s jedněmi náhradními trenýrkami a ponožkami a víc už nic. Když jsem v Bernu u Ferrarových dostal tuto last minute pracovní nabídku, viselo všechno mé prádlo mokré na šňůře a do rána, kdy mi jel vlak do Ženevy, nestačilo uschnout. Moje svršky jsou tedy ve Švýcarsku, já na ostrově a má zdejší garderoba se skládá z toho, co na mě mezi sebou vybrali zdejší čeští, slovenští a maďarští au-pairi (ale i au-pairky), kteří se každou neděli scházejí na blízkém hradě Penhow, kde jeden z nich, který povýšil, dělá kastelána. Už pár dní po mém příjezdu mi Honza přinesl onu papundeklovou krabici poslední záchrany s tepláky, ponožkami, jedním celým chlebem Šumava (který je ve zdejších krajích velmi cenný), několika prošlými pytlíky s českou stravou v prášku a deseti videokazetami s klasickými českými filmy, které jsem Honzovi, když před lety odcházel z vlasti, dal na cestu.

Každý dobrý skutek se vrátí!

Vypínám žehličku a vypravuji se do kuchyně s otázkou, co budu dnes vařit. Zrak mi padne na pět let prošlé české bramborové knedlíky v prášku. Ano, uvařím jim něco českého!

Problém je jen v tom, že vepřové se v této rodině nejí. Dám kuře!

Když se kuře peče, nastane další problém. Absenci vajíček ale vyřeším hravě – tak jak jsme to dělávali u nás v paneláku. Když ale ve svých teplácích s nápisem SPARTA zazvoním ve vedlejším georgiánském domě, důstojný anglický pán se lekne a ustoupí o krok nazpět.

„Kdo jste? Co chcete?“

Tentokrát si dávám s výslovností pozor: „Jsem au-pair od Haynesových a chci vejce.“

Když soused vidí, že nemám zbraň (ostatně kam bych ji v teplácích zasunul?), dostane záchvat smíchu a za chvíli mi nese celou ošatku vajec.

Právě v tu chvíli se vrací domů můj zaměstnavatel Tim a s hrůzou se mě ptá, co jsem tam chtěl.

„Vejce. Na knedlíky.“

V tu chvíli vyvalí Tim oči podruhé.

STŘIH

Kuře už se dopéká a my s Timem živě konverzujeme. Tim mi vysvětluje, že v Británii se nedělá chodit o něco prosit o dům dál. Oni, Haynesovi, jsou příslušníky vyšší střední třídy a jsou ve zdejším kraji velice dobře zapsáni. Občas k nim chodí na návštěvu i bývalý arcibiskup z Canterbury, který pochází ze zdejšího kraje. Tim se mě ptá, jestli vím, kdo je to arcibiskup z Canterbury.

Samozřejmě že vím. Zástupce královny ve věcech náboženských.

Tim užasne. Zřejmě se diví, jak je možné, že můžu být s takovými na Východoevropana nezvykle rozsáhlými znalostmi tak neposkvrněný společenskou výchovou. Než stačím Timovi sdělit, že mým oborem jsou společenské vědy, kuře už je dopečené a jeho šťáva mi z nahnutého pekáče stéká na nápis SPARTA na lampasech.

Mezitím přichází Charlotta s kluky. Všichni jedí kuře s chlebem, knedlíky nikdo nechce. Charlotta se však nade mnou ustrne, sní dva prošlé knedlíky a prohlásí, že jí to velice chutnalo. Měla by však jen jeden dotaz: Není to příliš těžké do žaludku?

„Mně to nepřijde,“ odpovídám.

Potom dojím zbytek šišky, svižně dojdu nahoru do pokoje a tam usnu jako špalek.

Cizinec

Dvakrát v týdnu odpoledne chodím s malým Joem plavat do bazénu místního gymnázia, kde je Tim ředitelem. Jezdíme tam přes město na kole a v bazéně se potápíme a blbneme spolu. Krom bazénu má gymnázium také fitness centrum, kde mi hned zkraje změřili hodnotu tělesného tuku a nařídili mi pravidelné dávky posilování. Vedoucím fitka je Australan, který míní, že na Angličany si jeden musí dát pozor. Moje osobní cvičitelka je Kanaďanka. Kromě zaměstnanců fitka je v dvacetitisícovém městě ještě Turek, který vlastní zdejší stánek na gyros, a dánská poštovní doručovatelka, se kterou si vždycky výborně popovídám o našem vzdáleném rodném kontinentu, kde se vzdálenost měří na kilometry, váha na kilogramy a železnice jsou tam postavené tak, že jedna navazuje na druhou…

Tento rozdíl mezi Evropou a Británií cítí i zdejší děti, které mají nejasné povědomí, že za kanálem je jakýsi světadíl, kde se mluví jazykem, který se musí ve škole povinně učit – francouzštinou.

Jednou jsem zaslechl, jak se nějaký spolužák ptá Andyho. „Vy máte doma au-paira z cizíny? A odkud je?“

„Odkud by byl. Je to Francouz.“

Dneska z Joem z bazénu trochu pospícháme, protože Charlotta, která je nešťastná z mého otrhaného zevnějšku, mě u příležitosti mé první výplaty (na tomto ostrově se peníze berou jednou týdně) zve na návštěvu do místního obchodu Armády spásy. Když se pak ověšen igelitovými taškami se zachovalým artiklem pro britské bezdomovce vrátím domů, převléknu se do zakoupené uniformy australské pobřežní hlídky a se zbytkem výplaty utíkám zpátky do města.

Baví mě totiž bloudit neznámými ulicemi neznámého města – hlavně když si slovník za-

Kuře už se dopéká a my s Timem živě konverzujeme. Tim mi vysvětluje, že v Británii se nedělá chodit o něco prosit o dům dál. Oni, Haynesovi, jsou příslušníky vyšší střední třídy a jsou ve zdejším kraji velice dobře zapsáni. Občas k nim chodí na návštěvu i bývalý arcibiskup z Canterbury, který pochází ze zdejšího kraje. Tim se mě ptá, jestli vím, kdo je to arcibiskup z Canterbury.

Právě v té době přijíždí na party u Haynesových arcibiskup z Canterbury, tedy ten bývalý. Kromě něj se tu sejdou ještě jiné osobnosti, včetně majitele místní autodopravy Morise, jehož manželka je bývalá slovenská au-pairka Hanka, která dělala dětem svého šéfa tak dlouho au-pairku, až jim začala dělat maminku.

pomenu doma. Jednou jsem vešel do zašlého krámku s nápisem FRAMERY, který byl plný nejrůznějších obrazů, a dal jsem se do řeči se sdílným panem majitelem, který mi zasvěceně ukazoval své obrazy a u každého přidal i historii jeho vzniku. Věděl o nich očividně hodně, ale jedno jsem stále nechápal: Maluje ty obrazy sám? Nebo je jen prodává? Ředitel gymnázia Tim mi před nedávnem vysvětloval, že když nebudu zdejším lidem rozumět, není to moje vina; Brit, který není univerzitně vzdělaný, mluví většinou dialektem, a tomu já těžko porozumím. A tak jsem, rozuměje každému desátému slovu, jen pozorně poslouchal…

Když jsem se pak vrátil domů, napadlo mě otevřít si slovník a najít si slovo FRAMERY.

Bylo to RÁMAŘSTVÍ.

V britské společnosti

V době, kdy si pomalu uvědomím, kde jsem, mě zčistajasna zaujme jednoduchá myšlenka: Jsem-li na ostrově, znamená to, že jsem obklopen mořem. Vzhledem k tomu, že moře jsem za celý svůj život viděl jen jednou asi na půl hodiny, chci se k němu podívat. A chci se v něm vykoupat!

Právě v té době přijíždí na party u Haynesových arcibiskup z Canterbury, tedy ten bývalý. Kromě něj se tu sejdou ještě jiné osobnosti, včetně majitele místní autodopravy Morise, jehož manželka je bývalá slovenská au-pairka Hanka, která dělala dětem svého šéfa tak dlouho au-pairku, až jim začala dělat maminku.

Tato společnost je mírně řečeno nestandardní, protože britská společnost je jako dort, v němž se horní a spodní patro nikdy nesetkají. Je jen jediná výjimka, která může způsobit, aby se setkali – a tou jsou peníze.

Bývalý papež anglikánské církve je šlechtic, vzdělaný na nejprestižnějších britských univerzitách, zatímco Moris není ani šlechtic, dokonce ani Angličan, ale Velšan (první a poslední, kterého jsem ve Walesu potkal). Většinu prostředků, které Moris vydělal ve své dopravní firmě, sice investoval do svého koníčku, silně proděločné hospody za městem (ta mě mimochodem stála onu strašnou kocovinu na uvítanou), ale na jednu věc si dal peníze stranou. Moris si „předplatil“ setkání s arcibiskupem…

Pro účely tohoto vyprávění jsem, pokud má slabá paměť a mé omezené jazykové schopnosti stačí, zachytil průběh dialogu, který probíhal na této schůzce, na níž jsem byl napůl hostem a napůl hostitelem:

Arcibiskup (ke mně): „Sdělte nám, příteli, co se vám v Británii líbí nejvíce.“

Já: „Všechno, vaše ctihodnosti.“ (Poznámka autora: „Nevěděl jsem, jak se tituluje britský papež, ale věděl jsem, jak se v Anglii říká soudcům.)

Arcibiskup: „A je něco, co byste u nás chtěl obzvláště vidět?“

Já: „Moře, vaše ctihodnosti, a konkrétně – teď nevím, jak se to řekne?“

Arcibiskup: „Řekněte to po vašem, třeba to pochopíme.“

Já: „Pláž, vaše ctihodnosti.“

Arcibiskup: „Oh, the beach. Vy Evropané jste všichni pod vlivem Francie. Pláž je přece francouzské slovo. A co byste na té pláži chtěl dělat?“

Já (po chvilce přemýšlení): „Plavat, vaše ctihodnosti.“

Arcibiskup: „No, v Bristolu pláž máme, ale tam se nikdo nekoupe. Moře je tam velice studené.“

Moris: „A plavou tam hovna.“

Charlotta: „Ale Morisi…“

Já: „Opravdu tam plavou hovna, vaše ctihodnosti?“

Arcibiskup: „Občas, příteli.“

Moris: „Furt.“

Já (držím se sveřepě svého tématu): „A jak se tam dostanu? Tím mostem z Walesu do Anglie?“

Charlotta: „To je most z Anglie do Walesu, Tome. Velšané by nikdy žádný most nepostavili.“

Moris: „A měli by recht. Když ve Walesu zlevnily pozemky, tak se sem nasrala půlka Londýna…“

Charlotta: „Já jsem přišla z Indie…“

Moris: „… tak půlka Londýňanů z Indie. A teď tady na pořádnýho Velšana nenarazíš!“

Charlotta (k arcibiskupovi): „Tak to vidíte, Edwarde, to jsou ty vládní snahy o národní emancipaci menšin. Kdyby celý svět mluvil anglicky, tak by odpadla ta odporná nesnášenlivost mezi národy.“

Moris: „Hovno! Velšsky už neuměl ani můj děda! Ale pamatujeme si, jak jste s náma zacházeli. Já posílám svý děti do státní školy, kde se hovno naučej, ale důležitý je, že se tam naučej velšsky a budou moct pomstít svýho tátu, kterej vám londýnskejm kurvám házel jako mladej do voken molotovkoktejl.“

Charlotta: „A čím se mi pomstí? Budou mi taky házet do oken koktejl?“

Moris: „Ne, ale budou mluvit jazykem, kterýmu ty hovno rozumíš.“

Já: „Promiňte, panstvo, ale co si myslíte o mém nápadu jet se vykoupat na pláž do Bristolu?“

Všichni: „Kravina!“

Krajová kuchyně

Po měsíci au-pairské praxe jsem pochopil, že hlavní nesnáz, se kterou se musí utkat každý au-pair z našich krajů, je hlad. Anglická snídaně je legenda, a jediné místo, kde ji můžete vidět, je český penzion. Britská domácnost je velice přátelská k dětem i k au-pairům, za každou, i špatně vykonanou práci se vám dostane tradiční pochvaly „well done“, ale když řeknete, že máte hlad, zeptají se vás, jestli byste si místo dalšího jídla raději nezahráli na zahradě kriket, nevykonali výlet na rodinné plachetnici nebo si neposlechli Andyho, jak bubnuje na svá nová komba. Zkusil jsem všechny tři varianty, ale s jídlem se to nedá srovnat!

(Kromě toho na mě Andy po mé pochvale, že bubnuje jako Ringo Starr, nechápavě vytřeštil oči, načež mu jeho tatínek Tim vysvětlil, že: „To byl jeden bubeník, ale už je to velice, velice, velice dávno.“)

Jednou jsem se po obědě, který vařila Charlotta (což byl většinou pruh hovězího masa úzký jako nit s CELÝMI brambory, CELOU mrkví a CELOU brokolicí) vydal do města a v supermarketu Waitrose si koupil vaničku s osmi grilovanými kuřecími stehny a pytlík zlevněných arabských koláčků. Pak jsem se posadil na lavičku před supermarketem, kde se po chvíli vytvořil hlouček domorodců a začal mi fandit. Když jsem dokončoval poslední arabský chlebíček, dav skandoval a jeden pán mi navrhl, abych se přihlásil do jeho klubu jedlíků.

Po těchto zkušenostech mě nejvíc těšily pravidelné výlety na nejstarší obydlený hrad ostrova Penhow, v jehož kastelánském domku jsme se s ostatními au-pairy sházeli za účelem kolektivního víkendového obžerství a občas i opilství. Tento mezi au-pairy ve Velké Británii velice oblíbený jev je způsoben faktem, že typická britská domácnost považuje požívatelnou hmotu za něco tak marginálního a au-paira z východní Evropy za někoho tak neškodného, že mu, stejně jako král Chytré horákyni, dovoluje vzít si na výlet s sebou ze špajzu to, co je mu v něm nejdražší.

Je to v podstatě moudré rozhodnutí, protože normální au-pair má k lahůdkám typu pravého tomatového čatní a yorkhshirského lojového pudinku vrozenou nedůvěru.

Ne tak já.

Nabral jsem si lahůdek plný batoh, mysle si, že se za pomoci přátel s anglickou kuchyní přece nějak srovnám, což se mi nakonec stalo osudným.

Po příjezdu na místo určení jsem batoh vysypal a na každou jednu potravinu se kolegů pečlivě vyptal. Až poté jsem jal z vybraných surovin, které mi byly označeny jako jedlé, sestavovat menu na večer. Zvlášť mě zaujala krabička s anglickým označením Jelly, francouzsky a česky Želé, z níž po otevření vypadla červená gumovitá hmota ve tvaru velké čokolády s naznačenými tabulkami. Po vypití několika posilujících nápojů jsem se přestal bavit pružností a ohebností své kořisti a poprvé jsem si ukousl. Když jsem ji ale spořádal celou, zjistil jsem, že se nemohu ohnout, zvláštním způsobem se nafukuji a modrám.

Kamarádi au-pairi, kteří už byli také notně podroušení, mě ve sklopené poloze odnesli na blízkou postel a jeden přes druhého se mě ptali, co jsem pil a zda nejsem alergický.

Až potom jeden z nich objevil krabici od suroviny, kterou jsem pozřel, a řekl pohřebním hlasem: „Ten vůl sežral celou krabici želé…“

Rád bych na tomto místě všechny budoucí au-pairy v Británii upozornil na jednu zvláštnost anglické kuchyně. Největší lahůdkou její sladké formy je zmrzlina, která se podává s polevou ze želé. Tato poleva vzniká tak, že se jedna tabulka ze zmíněného balení svaří s litrem horké vody, čímž se nepoživatelný želatinový koncentrát zředí do velkého množství chutného tekutého želé.

Tento detail mi však znalci anglické kuchyně sdělili až v nemocnici.

V české nemocnici…

V příštím čísle (vychází 1. března 2012) rozhodně nenajdete:

Obrázky
z Walęsy

Slávy dceru
v původním znění
s titulky

Psa,
který šuká
teplouše

Na shledanou příště!
Ne za pomente!